Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадуьлу 1923 шера дениз • ШИНАРА, 11 ноябрь, 1975 шу. • № 186 ([illegible]) • Мах 2 кап.

КАРАГІДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЦ

КПСС XXV съезда толамна накълбахара яьржача Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха дика хьовсамаш гайташ къахьегаш ба укх шера тха колхоза хьайбаш лелалераш. Ишттa, соахка итт бетта лаьцнхачул тlах — кхо процент, шура — кхо процент, тха барзl процент дукхагlа даьккхад. Цo хьахьокх колхоза хьайбаш лелалерий къахьегама овсарле дукха лакхьеннилга. Из толам боккхаш хьинаре дакъа лоацаш, дукхаьна хана дениз хьаьнала къахьегаш хьабоагlаш дукха ба тха боахаме.

Аз кулгалдеча бригада социалистически декхар тlайнцадар хьайбай продукци яккхара а из паччахьалкхенга йоахара а нlслагlча пятилетка план диъ шера кхоачашъе. Халонаша къовсам лоаттабеш, хьайбай продукци лосамъяккха йиш хулийтача торонех баьза пайда эцаш, иза хьинар кхо за деш къахьийлар бригада болхлоша лаьрхlар накхдаккхара. Хьайта къа зедьа доавгар. Толамца кхоачашйар тlайнча декхар.

Укх шера баь болх а llалаьоlача тха декхара а из паччахьалкхенга доахара а нlслагlча пятилетка план 140 процент кхоачашйир бригада къахьегамхоша, хlаьта жа дебадара пхе шера план — 133,2 процент.

Полам йола торонаш лаьрхlа итталгlча пятилетка хьалхарча шера хlара бlаь жийна тlехьара 130 lаьхар а кхебеш хlара устаган тlера 4,5 килограмм тха даьлха социалистически декхар тlайнцад тха бригада.

М. БАХМАДОВ,
Малгобекски района «Кавказ» колхоза вошхагlвола жа lу, Социалистически Къахьегама Турпал.

КПСС XXV съезда—тха хьинаре къахьегам!

САГА КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕ

Укх деноцка, берригa советски нах санна, хургlолча КПСС XXV съезда сийна къахьегама накте этта болх беш ба Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой а. Цар тlаrlертта къовсам лоаттабу нlслагlа пятилетка толаме чакхъяккхара тlехьа. Дерригхальха социалистически яхьо хьахоля керда гlулакхаш, къахьегама турпалий керда цlераш. Цо эшал ду советски нах чlоагlа сахкетам болаш, политически хьинар доккха долаш, юкъарча гlулакхах дог лазаш хилара. «Талливра вай болхло, советски колхозхо, советски интеллигент, — аьнад новкъоста Л. И. Брежнева г. Москва Баумански района харжархошта хьалхашка ше къамаьл деш, — из шийн къахьегамца кхетаме а инициативеи а гlулакх леладаь ца lеш, доагlаш ма-хилара, кхы а шорагlа хьаштаю шийн предприяте, района, областа, республика, ерригача шийн Даьхен хьашташ дола саг ва».

Вай парте советски нах хьалкхебу масcе а тайпара сахкетам болаш, балха говзал дика йолаш, идейно чlоагlа болаш. Къахьегамхой политически хьинар идейно чlоагlа хилар дlахо айдара lалаьмате боккха лоархlам болаш я социалистически яхь, къахьегача хьалха латтачар, производства новатораша дlадоладеш дола сийлен гlулакхаш. Коммунистически-субботникий, ударничества, стахановски болама башха-дика традицеш дlахо а хьош вай дахача деноша нахa хьакхелдаб къахьегама коммунистически уйла хилара болам. Цу болакх, КПСС XXV съезда сийна яьржача яхьах даьнна беркат хlанзале а кор да. Республика халкъа боахаме итталгlча пятилетка чотах болх беш 3,5 эзарнех совгlа саг ва. 16 предприяте, колхозо, совхозо рапорташ деннад нlслагlча пятилетка хаданаш ханал хьалха кхоачашьярах.

Коммунистически уйла йолаш къахьегара яьржача яхьо хьабовзийтаб нlслагlча пятилетке хьалхе лелаеш бараш. Уж ба «Горец» совхоза доярка, СССР Лакхехьарча Совета депутат М. Умхаджиева, «Октябра 40 шу» яхача совхоза хоярий, СССР Лакхехьарча Совета депутат З. Даурбекова, «Красный молот» завода аьшка пхьарий Бехтера, Вербицке, Наниева бригадаш, бlаьш кхыбараш.

Уж ба шоаш ца кхобеш къахьегаш бола нах. Кердадар балха юкъе кхуханилга, цкъа дlадоладаьр дизза чакхдоаккхилга, коллектива хьашташ шийн хьашташ лоархlилга, дика новкъост хилар—уж да цар оамалцара белгалдувла гlулакхаш. Цар lаьхий опыт массанега а дlахкачийта еза. Партийни организацей декхар да хьалха латтарий сий, къахьегама сий дlадоладу кердадар, наьха инициатива кхы а лакхагlча лагlе тlа яккхар, къахьегамца коммунистически уйла хулга хlара сага оамал а хинна дlаоттаргдола хlама де гlертар. Къахьегача сага сий лакха лоаттадар вай агитаторийи пропагандистийи белхтоххам а цунца ихьана сийле йола а гlулакх да.

Хьалха латтараша дер дlадовзийташ, дикагlдола масалаш дlадоаржадеш кедраш хьалкхее еза ахаш хьех вайна парте. Из лоархlаметlара политически гlулакх кхоачашдеш дуккхача партийни организацеша дика дукха балхаш даьд. Наьха сахкетам айбара тайп-тайпара балхаш ду цар, хьалхалица латта декхараш кхоачашдара оарцагlа боакача хана уж кхоачашданза даргдоацилгах, юкъарча гlулакха уж бехктоххаме хиларах дика дlаккхетабу. Цу тайпара шоай болх вlаштlехьборах СССР 50 шу дизара цlерагlча Грознески химически комбината, бурув леттача балхий Старогрозненски управлене, «Электроприбор» завода, Мичурина цlерагlча, «Новосельский» совхозий партийни организацеша, кхычар. Цудухьа да цу коллективай къахьегама толамаш дог гlоздоахаш, кхычар хьоккхам эща мегаргболаш. Парте XXV съезда лаха ма-доагlара накъвдахара шоаш тlаьйца социалистически декхараш кхоачаш а тlедккхоачаш а деш хьайоагlа уж коллективаш. Къахьегача наьха сийле лакха лоаттанрах хьакинад цар доаха толамаш.

Коммунистически къахьегама ударникаш, балха тlа кхычарна хьаьнала къахьегарца хьоккхам толараш хlара заводе, фабрике, колхозей совхозей, конструкторски бюро, lилма учрежденe, кхычахьа болаш ба. Уж массанена а дlабовзаргбола, цар сий вергдола а уж лоархlаргбола а хlама де леза, цар кхоллама гlулакхаш ма-могга хьалдацаназ даргдах. къаьнц, шийн зама яьккха даьнар майрра юстара доаккхаш, керда, толашагlа дар хьалха доахаш, из чакхдаккхара новкъостий шоашта тlехьабоахараш хьаллаца беза.

Из къаьстта боккха лоархlам болаш да кагирхой сахкетам лакхбара, цар къахьегамцара безам совбаккхара. Коммунистически партеи Ленински комсомолов кагирхошца беча балха юкъе керттера моттиг дlалоаца дешанка уж. Хьалха латтарий сийлен гlулакхий масалаш тlа кагирхой яьлкхеве беза къахьегамца безам болаш, юкъарча гlулакхах дог лазаш, коллективна хьалхашка бехктоххам леташ, хегlаца аздел долаш, шоаш советски общество бахарах доккхал деш, новкъосташта эшача хане гlо де кийча болаш.

Партийни организацей декхар да къахьегамхой балхама коммунистически уйла йолаш, марксистско-ленински сахкетам лакха болаш, общественни доалахьенах дог лазаш хургбола гlулакхаш дара идейно-политически балха ерригa формаши средстваши оарцагlъяхар.

СИХЕИ ДИКЕИ

Сихбенна гурахьа юа культураш дlаюаш ба «Шалинский» совхоза кхаа леладераш. Къаьстта дика вlашоlехьбаьккхаб из болх шолагlча отделене. Укх шера планагlа 1400 гектара тlа дlае езаш я цига гурахьа юа культураш. Хlаьачул тlехьагlа бlаь гектара тlа дlайнйче кхоачашъяь боал механизатораш гурахьа юа культураш дlаера план.

Дика къахьег берригача механизаторашa. Сменагlа 13 гектара тlа дlае езача хlаране юкъера лаьрхlача 17—18 гектара тlа дlаюв гурахьа юа культураш.

Болх ма-могга сихагlеи дикагlеи бар дукха механизаторашта юкъе яьржача яхье дукхагlйолча хана хьалха ба механизатораш Абдулаев Саламу, Дудаев Iабдулбек, Акаев Вахид.

Шин сменагlа болх бара механизатораш тоъаш бовцандаь тракторашa тlа хайшар отделене агроном Лутаев Ахьмад, тракторни бригада бригадир Мазлигов Iалаш. Йоккха балха опыт йолча механизаторел дукха тlехьа ца бусаш къахьег цар.

Фу дlадувшe а хlара гектара тlа шиннa центнер кхоачийташ минеральни удобрени тосс механизатораша.

Боккха теркам тlабодаьт отделене наьха балхамово моральни материальни безам совбаккхара. Гурахьe юа культураш дlаюш боахкача наха юкъе яьржаче яхьа итог хlара дийнахьа ю. Пхе дийнахьа баьча балха итогах яхье хьалхара моттиг яьккхача трактористаш цунна новкъостал деча сеяльщикоштеи 150 сом лу. Яхье котьаю яьккхачарех дуппаш. бьаккхача толамца уж даькъала буваш «Молния» яха къахьегама листок араьхеи. Ала деза Лутаев Ахьмада шийн новкъосташца хlанзале шоаза яхчан совгlат даьккхалга.

Механизатораштa делкъайга кхай тlа бlайхa кхаца бахь. Еха агрегат тоае массе хана кийча ба «Техничка» тlа болх бу механикаш.

Гурахьа юа культураш дlаюашe а зlба лаьтта оахаш ба отделене механизатораш. Бlаьсти дlаювргйолча культураштa лаьтта кийчаеш хlара дийнахьа 10—15 трактор хул кхашкa болх беш. Хlанзале 1300 гектар лаьтта аьхад тракториста, хlаьта планагlа ахa дезар 1500 гектар да.

Зlба лаьтта оахача механизатораштa юкъе къаьстта хьинаре болх бу Амирсултанов Султана, Алиев Вахас, Успахаджиев Маьхьмада.

Цхьан сменагlа 3,7 гектар лаьтта аха дезача шин сменагlа болх а беш юкъера лаьрхlача 8—10 гектар лаьтта оах царех хlаране.

— Зlба лаьтта аьха даькха а хlаьта гурахьа юа культураш дlайийна яхa и дукха хlама дисаза, — йоах Лутаев Ахьмада. — Дог гlоздоаккхаш да гурахьа юа культураш агротехнически ерригa бокъонаш лора а еш дlаер.

М. ЭПЕНДИЕВ.

БОККХА ПАЙДА БОАЛА КУЛЬТУРА

Соалка республика тхьамка лeладераш вlашагlкхийтар эгара дукхагlа из культура лаьеча Ножай-Юртовски района А. Шерипова цlерагlча колхоз. Цига хилар тха районе доамашка далача боахамовкара ахархой. Со а хилар цига. Вай республике цlи дезача тхьамка лeладерaшa цу культурах боалача пайдах дувцаш из тхоай, боахамe клее лаьрхlар ах. Тха боахамe ца кхеь из культура лелалга соалка дlагlаяза атта раьза болаш бацар колхозхой. Цхьабакъда, цу шерре а массавена хучалдьлар из маьле йолга, цунах боахама а ца наьсена а пайда хулилга.

Колхоза партийни организацей специалистaшей колхозхошца дукха кхетама болх бир. lулал эша из культура лeлае эшаш дукха дар: из хьалхее агроприемаш дацар, инвентари тхоамка лист йоккхe кхоалелаша йаар. Хlаьта а соална кхоъ гектара тlа вlадийра тхьамка. Дика участок дlа а къоастаь минеральни удобренеш тlайсар. Тхьамка рассадана хаьл латти лаьрхlа цхьа емкость оттайир.

Цу ерригача майда тlа кулгашца дlайийра оаха рассада. Из кхычалхьара йиша тьаьра. Тхьамка кхедеш дукха къахьийгар колхозхоша Амриева Мийнатa, Байсултанова Гуржеха, Хаюриша Ашос, Амриева Камале, кхыбараша. Тхьамка лорадеш дегl дахьача хана къаьстта дукха болх бе бийзар из культура кхеерий. Кхьметтеса берригa дезал а тlехь кхай тlа боагlар уж цхьайолча хана.

Белгалдаккха деза, тха боахаме эгара хьалха из культура кхееш хинпаяле а хьалхарча шера цар дика вьттув баьвилга. Хlара гектарах 4,5 эзар сом совгlа пайда бьаьлар колхоза. Бакъдар аьлча, тхьамка чуййначул тlехьагlа цуна доагlаш дола lупал де опыт ца хиларах, йокъаьлча листа дукхагlа дола дакъа кхоалагlча сортагlа дlадахар. Хlаьта а колхозхошта пайда бьаьар.

Кхьача юрта боахама культурех санна доацаш дlалуча цуна белалах лакха мах лу паччахьалкхено.

Амриева Мийната ше лелаьча участка тlара 700 килограмм йокъаь лист дlаелар. Цунах пуна 1250 сом а 700 килограмм ялати делар колхозо. Иштта хьоккхамаш дар воккар а. Тхьамка леладе доладьнна хьалкхерa шерa дар из.

Укх шера колхозхоша дага а яьна колхоза правлене 8 гектара тlа дlале лаьрхlар тхьамка. Из культура дукхагlа дlаерца хьаьна массеж проблема кхоачашъе лерхlар колхоза правлене: аьхь-дале, юрга бахача нана бе болх хилийта, мoсагlа-лела, хоалое экономика чlоагlье.

Тхьамка дlале лаьрхlа лаьтта кийчлале дукхаа дьалхе тlалоал хьасапe сушилка хьалье лаьрхlар укхаза, 10 метр шерей 100 метр дlоахаи дола из хандальа хьаьдьта яьшай.

Укх шера тхьамка хьедеча лоархlамерa агротехнически белгаш механизаци ль дар. Ерригa дlайийна рассада машинаша дlайира. Из болх бар дуккхача шерашка тха колхоза шефство лелача вселенски совний-баьцадарий совхоза механизатораша. Ханнахьа дикеи ца болх баьча совхоза механизатораштa дукха беркал аьлар оаха. Цхьан шерe из культура кхеен кlеиг-дукха опыт йолча колхозхоша дика гlулакх дар тхьамкаца. Рассада дlаеле хlара гектара 100 тонн кхоачийташ органически 3 центнер минеральни удобренеш яхар. Маклаш тоаддеш дикаха культиваци йьаккхар. Колхозлой бlарг сийрадбоаккхаш хьахилар тхьамка. Цаl сотка йисаш шийна воацаш. Укх шера хlара дезало 40 сотка йийхар. Дикагlбарий цlераш йоахаш белгалбаха лов соалха санна укх шера а хьинаре къахьегаш йола бригадир Амриева Мийнат, тхьамка леладер Терхоева Мату, Саиева Гуржеха, кхыбараш.

Из маьлера культура кхеера оттадаьча алапена шераш раьза болга хьалойт колхозхоша. Цхьа центнер йокъаь тхьамка лист паччахьалкхенга дlаелча мах боацаш цаl килограмм ялати 3-чеи, 4-чеи сортагlа долча тхьамках хьаьучох 50—70 процент ахчеи лу царна листа бесага хьежжа. Хlанз тхьамка дlадeнна дола гарга да тхо.

Оахош тlайнца социалистически декхараш тlехкхоачашдергхиларах тешам бенна ба тха тхьамка леладераш. Пятилетка чакхйоалаш тхоашта кагагlдувла уж дика гlулакхаш хьатlахулача XXV партсъезда хетаду оаха.

Б. АМРИЕВ,
Сунженски района «Красный Октябрь» яхача колхоза вокккагlвола агроном.

Грозненски «Трансмаш» завода механически цехе болх беш я токарь Саронова Лилия Петровна. Шийн производственни заданеш хlара бетта 130—140 процент кхоачашъю цо. Шийн производственни заданеш а общественни декхараш а массаза къаьгга кхоачашдеш я Старопромысловски райсовета депутат, кагирхой наставник Л. П. Саронова. Хlанз КПСС XXV съезда сийна доккхий социалистически декхараш тlайнца къахьегаш я из.

СУРТА ТlА: токарь Л. П. Саронова.

А. КЫЧИКОВА-сурт.

Республика боахамашкара шекара свекла хьаувзаш 50 совгlа автомашина я 1436 яхача автоколонна. Тха дикагlболча водителех ва Ахмадов Идрис, йоах диспетчера Ужахов Тимура. Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхозера шекара свекла хьаувзаш дийнахьа шиъ рейс ю кадайтa дlамигача саго.

СУРТА ТlА: вргlанарча рейсагlа ваха кийчвенна Ахмадов Идрис.

Т. АРЧАКОВА сурт.

Сóахкарчул дуккхагlа

Керттерча яькъе жа леладеш я тха совхоз. Цул совгlа доахан а хьакхарч а лелаю. Укх шера совхозе lа довккхаш хурддла дукха дlаlйа ца эшаш 26,5 эзар жа, 3342 хьакха, 2549 доннаш, пірех 767 етт.

Уж лерттlа lаьгвдзар дукьа, хьалхе а оттаьча планага хьежжа, дуккхача хана дениз кийчо яьй оаха.

Доакъара культураш кхеера укх шерaя lаламa хьалаш во хилар бахьан долаш къаьотта теркам тlабалийтар совхозе доакъар ма-могга дукхагlа lалашде йиш хулийтача торонех пайда эцара. Доакъар lалашдара лаьрхlа звенош вlашагlьехкар. Звенош-та, бригадашта, отделенешта юкъе шерра социалистически яхь йоаржайир, доакъар lалашдеча наьха балхамара моральни материальни безам совбаккхара лаьрхlа мероприятеш вlашlехь а йоахаш.

Доакъара лаьрхlа совхозе дlайийна хиша культураш во хьийкъар укх шера. Тоъамбола доакъар lалашде вlашlехьаргдоллга гуш дар. Из бахьан долаш Херсонски областерча цхьадолча боахамашка доакъар lалашде лаьрхlар оаха. Цул совгlа доакъара lалашйир чагlар, сок яьккхачул тlехьагlа юхеюса кoмсий, lажий отходаш, эрз хьекхар.

Хlанз совхозе 24719 центнер йол, 3339 центнер баьций витаминни хьоар, дукха хlама ца эшаш 6000 тонн ча, 9852 тонн силос, 1087 тонн сенаж, 150 тонн комсийи 39 тонн lажийи отходаш я lалашъяь. 2300 тонн ча Херсонски областе lалашьяь, хlаьта 220 тонн силос — Назрановски районе. Цул совгlа комсий кlотарщ йолаш хедадаьча сьаргех 30 тонн витаминни хьоар даьккхад.

Планата хьежжа деце а lалашдаь доакъар хlанз боахaзе долча хьайбашка lа даккхийтара тоъамболаш да. Херсонски областе lалашдаь 1262 тонн ча ца лаьрхlача дерригa доакъар ферманта, жа, хьакхарч латтача моттигашка хьатlаденая.

Кхоъ шурий-товарни фермай помещенеш, 30 совгlа желаш тоа а яь хьайбаш чусоцашара кийчо езаш дар тхо укх шера. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара ерригa торонаш оарцагlьяьха боих бир совхоза гlиллош тоаеча бригадерча наха, хьайбаш леладераша.

Хьайбай помещенеш ма-могга дикагlа тоаяра отделенешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг шолагlча отделенега я.

Дика кийчъяь помещенеш Эльхаджиев Мустафас кулгалдеча шолагlчеи Гезиханов Сайида кулгалдеча кхоалагlчеи шурий-товарни фермашкарча къахьегамхоша а.

«Сельхозтехника» объединене позкъостал а даь ерригa къаьна тоапсортераш дlа а яьха кердаяраш оттайир оаха укх шера.

В. ДЬЯКОВ,
Наурски района «Терский» совхоза керттера зоотехник.

ХЬАЛХА ЛАТТА БРИГАДАШ

КПСС XXV съезда сийлена накъабахара шерра яьржача социалистически яхье доккхий къахьегама толамаш даьхад Грозненски бурув тохара балхий управлене буруьдеттараш. Дукха я управленеч хана хьалха укх шера а ерригача пятилетка а декхараш кхоачашдаь йола буруьдеттарий бригадаш. Царех я шийн пхе шера декхараш хlавзлехьа 125,6 процент, специалкхараш 127,6 процент кхоачашдаь йола Мерзоев Мирза Багаудиновичa кулгал деш йола буруьдеттарий бригада. Ханал хьалха пхе шера декхараш кхоачашдаьд Золотарев Александр Михайловичa кулгалдеча бригада коллективо, толамца лоархlабаьб шоай декхарех Тайсаев Ваха Хамидовичa, Черников Григорий Денисовичa кулгалду буруьдеттараш, иштта кхыбараш а.

ДикагlЙола технологи, керда техника балха юкъейоалаярах, материалашта, запасни оатхалашта, химреагенташта кхоабарах итташ эзараш сомаш ахча кходаьд цу бригадаша.

Д. ГАБАЕВ.

ІАН ДИКА КИЙЧО ЯЬЙ

Іан кийчо яра а паччахьалкхенга шура йоахара а Урус-Мартановски районе эгара дикагlа толамаш доахачарех цаl я «Горец» совхоза кхоалагlча отделене шурий-товарни ферма коллектив. Гуш да хьайбай помещенеш Іан кийчъяра хинахьеи лаьрхlаи укхаза къахьийталга. Доахан а Іаьсий а чулатта ерригa корпусаш тоаяьй. Иштта тоаяь болх беш а цар чура ерригa механизмаш а.

Ферме болхлоша доккха барказ йоах шоай отделене гlиллошъеча бригадацарча болхлошта Хадаев Балаша, Межидов Баудена, Сумбаев Іабдулайна, Кехарсаев Іусмана, кхычарна. Уж ба ферма ерригача помещенеи кораштa кизгаш техараш, неlараш тоаяьраш, кердола гlулакхаш даьраш.

Цар помещенеш спха, дика кийчъярах доахан хаивахьа екъача дlаоттаде вlашlехьдаьлар ферме.

Дукха халонаш хьалхашка пйттаяле а соалкарчул дикка дуккагlа а укх шера Іан шорта тоъаргдолаш а доакъар Іалашдаьд отделене къахьегамхоша. 4,5 эзар тонн хьажкlай силос, 300 тонн сенаж, налаз йол, 400 тонн ча, кхыдола доакъар да ферме.

Цхьабакъда доакъар шортта дале а цуп хьурмат лу, кхьа килограмм зехьа доадаш. Долхан чуттадаьча хьалхарча дийнахьа деиз лаьрхlа оттачьа рашионагlа кхоаб хьайбал. Дийнахьа буса хlара Іатта 30 килограмм силос, кхоккха килограмм сенаж шоpтта чаи дl. Цул совгlа массехк тайпара доакъар эзаь баьча витаминги мужах а тохаш 300 грамм комбикорм лу хlара Іатта.

Пайда эц укхаза кхьметтел доахана ца дуаш датача доакъарах а. Иштта, ца дуаш дата хьажкlай гlад, «Волгарь» яха - ча доакъар оатача машинада аьта а аьтe мужах дlатох. Из декхар дика кхоачашду ферма слесара Эльбуздукаев Алам и.

Цхьа да хlадахийтаи отделене управляюще Музаев Іумара. цкъа, е шозза ферме ца воагlаш, балха хьакъехьа доврхаши, скотникашца дага из воалаш. Ферма бригадираи а Джабраилов Махьмудана, зоотехникаца Яхаев Мухьадиина цхьана хьайбай маша лох а чадомийташ доакъар кходара, ферма болхлой болх дикагlа вlашlехьбаккхара наькъаш лех цо. Хlаьта уж царна хора а доагlа.

Зlамига а доккха я 700 гаргга хьайба да ферме. Царех 310 етт а ба. Укх шера цхьа буьт квартал дlаяхийташ ферма коллективо шоай декхараш кхоачаш ца деш.

Шера планагlа хlара кхоъбача Іаттагара 1900 килограмм шура яккха езаш яр ферме. Хlаьта аьхха дlабахача нlс бетта яьккхар 2100 килограмм я. Паччахьалкхенга укх шера планагlа йохка езача 390 соннах дlаяхача кхаь квартала сехка 310 тонн гаргга шура.

Иштта да ферма ерригача коллектива хьинар ца кхоадеш къахьегарах хьадаьнна беркат. Ферма коллектива юкъе кlезига бац дуккхача шерашка дезо района, республика хьайбаш лeладераштa юкъе яьржача социалистически яхье къахьегама толамаш доахараш. Царех цаl я Къахьегама Шеча Байракха ордек, Ленински юбилейни медаль, «1974 шера социалистически яхье котьаьнвар» яха значок делаю доярка Темирбулатова Пия. План 2100 килограмм йолча хlара кхоабача Іаттагара укх шера 4 эзар килограмм шура яккха дош денадар Пияс. Из дош кхоачашдаре хьинаре къахьег цо. Хlанзале хlара Іаттагара юкъера лаьрхlача 3600 килограмм шура яьккхай цо.

Шийн декхараш кхоачашдарах кхоачам баь Іаш Темирбулатова Пия. Ферма йоккхагlйолча доярка хьехар даригдиц а гlулакхаца а новкъостал ду кхыча дояркашта. Цудухьа шоай планаш, декхараш кхоачаш ца деш цхьаккха доярка яц ферме. Шоай социалистически декхараш дукха тlехкхоачашдаьд дояркаша Маждова Табарика, Казаева Яхийтас, кхычар. Дикаха тешаме кхоачашду шоай декхараш ферма скотникаша. Отделене, ферма кулгалхой, дояркаш къаьстта раьза ба хьалха латтача скотникашта Мизаев Адама, Азаев Супьяна, Одаев Хожахьмада.

Красно-степная яхача дикача фух доахан да фермера дараш. Цар Іодаь Іаьсий хьалхе а деш дебаду совхоза фермай Іулаш. Цудухьа lалаьмате чlоагlа доал деш хьалкхеду уж. Іаьсашта доал дераш йоккха опыт йола нах ба. Хlанз зlамигa а доккха а 200 гаргга Іаса да ферме хьалкхедеш. Царех акаш гаргга дараштa доал деш я совхоза цlи хеза йола Іаьсий лeладер Азаева Зайнап. Укх шера цхьа Іаса къастийтадац цо шийн Іулацара. Дерста, уналцlена да Іаьсий. План 350 грамм йолча дийнахьа буьс 450—500 грамм дулх тlаьхкет цо доал деча хlара Іасана.

КПСС XXV съезда сийна укх шера планагlа лаьрхlачул совгlа Даьхенна 30 тонн дукхагlа шура дlаяла дош деннад «Горец» совхоза кхоалагlча ферма коллективо. Хlаьта лаьрхlар толамца кхоачашдара низ кхо ца беш къахьегаш а ба.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

Съездагара съездага

ТОЛАМИЙ ШЕРАШ

КПСС XXV съезда хетабир СПКБ «Нефтегазпромавтоматика» опытий завода коллективо шин боккха къахьегама толам: ханал дуккха хьалха 1975 шера 17 сентябре кхоачашъяьй нийслагIча пятилетка дерригача технико-экономически хьокхамий план. Продукци маьхала яккхара пхе шера план 103,6, нийда бара план 103, валови продукци арахецара план 109 процент кхоачашъяьй. КПСС XXIV съезд хилча гIоне дIадахача шерашка дегIаярга боккха гIа оьлкхаб кхонача предприяте. Цу гIулакха тешал ду укх цифраша: дIаяхача бархIлагIча пятилеткагIа 5267 эзар сома маьха продукци маьхала яьккха хиннале, нийслагIча пятилетка шерашка 14898 эзар сома маьха продукци маьхала яьккхай. Вешта аьлча, бархIлагIча пятилеткаца нийсдича нийслагIча пятилеткагIа продукци маьхала яккхар 266,7 процент кхоачашдаьд. БархIлагIча пятилеткагIа 5346 эзар сома маьха валови продукци арахийцар предприяте коллективо. Хlаьта нийслагIча пятилетка шерашка арахийца валови продукци 15880 эзар сома маьха хилар. Съезд хиннеча шерашка шоазей яхазен дегIадена Iийнадац заводе валови продукци арахецилга.

Производство дегIаярца цхьана дегIаеннай укх шерашка завода болхлой кадре а. Хlанз предприяте дукха-дукхагIа ба лакха квалификаци йола кадрови болхлой. Болхлой квалификаци лакхъеларга хьежжа дегIаенний нийслагIча пятилетка шерашка къахьегама овсарле а: бархIлагIча пятилеткаца нийсдича 161 процент кхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра йоли нийслагIча пятилетко план.

Уж толамаш дахара дукха организационно - технически, кхыйола мероприятеш чакхъяха, еррига коллектива тIа-теIIа къахьега дийзар нийслагIча пятилетка шерашка.

Чакхъяьхача мероприятеех лоархIамегIчарех яр брак йоацаш продукци арахецара саратовски система производствана юкъейихьар. Из мероприятеш толимца чакхъяьккхарех чIоагIа кIезигделар цехашка, участкашка брак йола продукци арахецилга. Цхьабакъда, цох кхоачамбаь ца Iе лаьрхIар заводчаьнаша. Брак йоацаш продукци арахецара саратовски системо духхьал производствени участкаш мара чулацацар.

Хlаьта арахеца продукци дика хилийтара чIоагIа лоархIам болаш дер производствацa бувзам болча хIаране: болхло ва ле а, инженерно-технически болхло, гIулакхера сег ва ле а ше кхоачашдеш дола гIулакх къаьгга, тешаме чакхдаккхар. Из иштта хилийтара йола брак йоацаш къахьегарай продукци арахецаран керда система производствана юкъеяхьар Iалашдир. Из керда система балха юкъейоалаярах 1973 шера ОТК болхлоша 396 оатхал брак яь юхаелийча 1974 шера 209 оатхал мара брак янзар. Кхы дIадо йодача хана иштта брак яь йола продукци кхы а кIезагагIа хилийтар. Иштта 1973 шера цхьан цехо кхыча цеха брак яь 13-зза продукци юхаенна хинна яле 1974 шера цу тайпара гIулакх вIадла а нийсдаланзар. НийслагIча пятилетка тIехьарча шера брак яь продукци 707 оатхал, вешта аьлча 0,001 процент мара хиланзар еррига заводе гIолла лаьрхIача. Хlаьта предприяте ехача продукцена укх шера цхьаккха а рекламаци енаш. Из толам къаьста боккха хилар бегалдоаккхаргда предприяти опытно-экспериментальни хилара тарра хIара шера цуй коллективо керда продукци арахецилга карадерзаду аьлча. Духхьала укх тIехьарча диъ шера тIаь тайпара керда продукци арахецилга карадерзадьаь предприяте коллективо, царна юкъе къаьстта чоалхаерча продукце тайпаш а долаш. Хlаьта хIоври ме-дый, хIара керда продукци арахецарца мел дукха халонаш нийслу. Продукци — из арахеца дукха хо яле а, е керда карадерзаь яле а духхьала дикала хьалхарча категорегIа мара яра ца яьцаш хилара хьахьокх чакхъяьхача мероприятеех боккха пайда баьнна хилар. Дикала шоллагIча категорегIа арахеца продукци заводе вIалла а яц. Хlаьта, хIанз предприяте арахецача еррига продукцех 90 процент ОТК' болхлой цкъа хьежача юха ца ерзаеш чакхйоалийт. ДIадахача диъ шера шоай тамагIаца болх бе бокъо яьккхай завода 24 болхлочо.

Арахецача продукцех брак йолаш яр кIезигъялийтарга, ОТК болхлой цкъа хьежача юха ца ерзаеш чакхйоалийта продукци дукхагIа хилийтарга хьежжа болхлошта премировани еш хиларо хIаране шин балха квалификаци лакхъярга бола беззи совбаьккхар. Нагахьа санна бархIлагIча пятилеткагIа шоай балха квалификаци 126 сага лакхъяь яле, нийслагIча пятилетка шерашка балха говзал дегIайоалайир 266 болхлочо. БархIлагIча пятилетка шерашка 16 саг мара вацар шоллагIча профессех болх бе хоаш. Хlаьта укх тIехьарча диъ-пхе шера цу тайпара шин керттера йоацача профессех болх бе хоаш 46 саг Iомавелар. Заводе вIашагI а ехха болх беш я радиоаппаратура монтажникий схемаши кийчъяра болча гальваникий квалификаци лакхъяра йола курсаш, мастерий боккхагIболча мастерий квалификаци лакхъяра йола курсаш.

Кхыйола тайп-тайпара мероприятеш чакхъяхара нийса дика вIаштIехьяьккхай «Нефтегазпромавтоматика» заводе социалистически яхь. Социалистически яхье яьлла я завода участкай цехий коллективаш, иштта къаьст-къаьста бола болхлой. Социалистически яхье юкъейоалаяьй керда формаш: «ДикагIвола болхло», «Профессех дикагIвар», «ДикагIвола мастер» яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу заводе. «ДикагIвола болхло» яха цIи яккхара йолча яхье дакъа лоац масса йолча профессей болхлоша. Котвьнарех лоархI тIехдика шин професси карайерзаьяр, массаза а производствени заданеш тIехкхоачашъер, шин къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккхар.

Социалистически яхь дикагIа вIаштIехьйаккхара, дикагIйола опыт дIа-хьа эцара кхыча заводашка наст-наста дIа-хьа ух болхлой делегацеш. Цигача лоашта бIаргадайначох, пайда баргба аьнна хетачох новкъосташта дIа а довзийташ производствана юкъехийлар. Масала, болхлой делегацеш хилар Нальчикерча СССР 50 шу дизара цIерагIча телемеханически аппаратура заводе, Киеверча автоматика института опытни заводе.

Хlанз КПСС XXV съезда сийленца накъабахара керда декхараш тIа а нийса уж толам ца кхоачашдара iатеIIа къахьегаш ба «Нефтегазпромавтоматика» завода болхлой.

Л. АУШЕВА.

БОККХА ТОЛАМ

КПСС XXIV съезда сецзамаш толамца вахаре дакхдахара, парте аргIанарча съезда тоамца накъабахара шерра социалистически яхь а йоаржаяьхьинаре къахьегарца боккха толам баьккхаб МагIалбикерта газ чакхйоахараша. 27 октябре кхоачашъяьй Вознесенскерча газ чакхйоахача завода коллективо валови продукци арахецара а йохкара а нийслагIча пятилетка план.

Газ чакхйоахарий толамех къаьстта доккха дакъа доалл пхе шера планал совгIа Даьлена миллионаш кубически метраш газ, эттаьи эзараш тоннаш бензин дешача комбинированни установкаи компрессорни станцеи коллективаш.

ИттлагIча пятилетка чоте болх беш ба хIанз МагIалбикера газ чакхйоахараш. Планал совгIа кхы 3,5 миллион сома продукци яла лаьрхIад цар ер шу чакхдалале.

А. ХАРСИЕВ.

ХЬАЛЪЕШ ЛАТТ IИЛМАН ДВОРЕЦ

Москве хьалъеш я СССР Iилмай Академе керда здани. Цун проект оттаьй СССР Iилмай Академе ГИПРОНИИ Ю. Платонов керте латтача авторски коллективо. Цунца ба архитектораш А. Батыров, С. Захаров, А. Звездин, Е. Антонов, конструктор А. Левенштейн.

Iилман Дворец хьалду Ленински лоамаш тIа Москва ахача цаь йисте Нескучни беша улув. Дворецa облицовка еча дIайохийтаргья кIай мрамори анодированни алюминий, хIаьта цIеношта чура отделка яра — тайп-тайпара лоамал породаш, цIений, дахча. Интерьераш хозъергья скульптураша, панноша, барельефаша, мозаика, витражаша. Президиума заседаней зал 200 сага лаьрхIа я. Цу чу оттаергья кердагIа йола кино-теле-радиоаппаратура. Конференцзала чу 1500 саг кхоштаргва.

СУРТА ТIА: архитектораш авторски коллектив Iилман Дворецa макета юхе. Аьрдехьара аьттехьа: А. Н. Звездин, А. Б. Батыров, Ю. П. Платонов, С. А. Захаров.

А. КОНЬКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ТIЕХДИКА ПРОДУКЦИ АРАХЕЦАРА

Укх шера 15 августе кона тела арабаьлар «Львовски областа партийни организацей, промышленни предприятей хьалха латтача коллективай продукце дикала управлени яра йола комплексни плани производствана юкъейоалаяра опытах» бола КПСС ЦК сацам. Цу тIа белгалдаьккхад Львовски областа партийни организацеш хьалха латтача предприятей коллективашеи технически боарам лакхбара, арахеца продукци тешаме дукха хьерйолаши хилийтара йола дика опыт Iоаь хилар.

Эггара хьалха из болх дIа-болабир саратовски авиационни завода коллективо. Цо кийч а яь производствана юкъейихьар брак йоацаш продукци яра а хоцаш ОТК къахьегама толамаш дьахьд болхлой тIахьожам боацаш из дIалдара йола система. 1976 шера КПСС ЦК из система могаеш сацам а баь вай мехка массанахьа юкъехахьа йолалир саратовски къахьегамхоша дIадолалаь дика гIулакх. Кердалар юкъе мел доалалаьча кIезигьалар брак йолаш арахеца продукца, лохделар кийчъеча продукцега дIадозер, къахьегама овсарле лакхъилар.

Эггара хьалха саратовски къахьегамхой инициатива хьаллаьцача Львовщина предприятей коллективаша белгалдаьккхар арахеца продукци дикагIа хилийтара йолча цу система дерриге а чулоацаш ца хилар. Саратовски системагIа кийчъеш мел йола продукци технически документацегIа кийчъеш яр. Нагахьа из иштта кийчъяь яле дика а лоархI. Цхьайолча хана иштта кийчъяь продукци контролера дIаэца ца тугаш а моттигаш нийслу, цу гIулакха бехке ваь из хьеш дика болхло, хIана аьлча конструктора хьаенначa чертежагIа хьажий по из.

Цу хана дегадезар саратовски метод кхы тIа а шедъе. Октябрь 50 шу дизара цIерагIча, В. И. Ленина цIерагIча объединенешка хьахилар саратовски система «львовски вариант» — бехкенфектин къахьегама система (СБТ). Цу системагIа арахеца продукци дикагIа хилийтара къовсам лоаттабеш хила беза болхлочунгара директорга, бригадегара цехага кхаччалца бараш.

Арахеца продукци дикагIа хилийтара коллективаш лоаттабеча къовсама лоархIам беча хана дакъа коэффициент цаI хьаш. МоллагIча цеха, участка, отдела, бригада балха тIа дан кхоачамбоацараш цу тIера Iодоах. Хьокхам цхьаннена гаргагIа ме хул, дикагIа ба кхоачашбу болх, дукхагIа хул цох премена лу ахча. Арахеца продукце дикалгеи дукхалгеи хьежжа мах бе болабелар къахьегама. Цун дикалга хьежжа мара къахьегамах луш дола алапи а.

Саратовски система «львовски вариантах» хьахиннар шера дIа-юла довзийта доладенна, цуна учет ледаю, дIаяздy из болхлой къахьегама паспорта тIа а, хIаьта нижегIерий шоай «творчески плана а. Львовски областа предприятешка «Дикала отличника», «тIехдикача продукце участок, бригада» яха сийлен цIи яккхара йолча яхье хьинаре дакъа лоаш массане а.

Бездефектни къахьегама система производствана юкъеяхьарах кхоачамбаь Iинар львовски предприятешь В. И. Ленина цIерагIча «Микроприбор» ПТО, хиеский завода болхлоша Iилмахоща цхьана 1971 — 1972 шерашка кийчаь а яь производствана юкъейихьар продукце дикала управлени яра йола комплексни системаш (КСУКП). Из хьахилар стандартизаце ларда тIа.

Львовски областе кийч а яь предприятей балха юкъехьош продукце дикала управлене - комплексни система объединене е предприяте управлене керттера дакъа хилара тарра продукци кийчъяр, хьаир, цуна реализаци яр, изделех пайда эцар деррига а цу системана юкъедоагIа. Укхаза белгалдаккха дезаш да КСУКП цхьа керда система а болаш: саратовски методах хьахинна «львовски вариант» хилар, саратовски метод шийна чу а йоагIаш.

Дикала управлене комплексни системах болх беча Львовски областерча хьалха латтача предприятей балха опыто дьахьокх технически боарами производства экономически эффективности лакхъяра цо чIакъостал деш хилар. Октябрь 50 шу дизара цIерагIча производствени объединене арахеца продукци нийслагIча пятилетка шерашка, шозза совгIа тешамегIа я, балха тIа кхаь дьакъа шу дакъа эргаьлкхача ассортиментах арахецаш а я. Хlаьта «Микроприбор» производствени объединене коллективо брак ярах деш хинна зе шозза кIезигденнал. Львовски алмазни инструмента завода коллективага укх тIехьарча кхаь шера цхьа рекламаци хьаьдац арахеца продукца ясда я яца. Цу кердача системегIа болх беча областа дукхача предприятешка, дукха дукхагIа хиннай арахеца паччахьалкхен дикала знак йола хIокхеш. Къаьстта лоархIаме да цу системо хIара болхло шийна тIебилла болх цIеней - дикеи кхоачамбара декхарийла веш хилар. Базови предприятешка толача приборех 30 процентагара 50 процентага кхаччалца яр лакхарча категорех продукци арахецарах телаш а.

КПСС ЦК сацам тIа белгалдаьккхад хьалха латтача объединеней предприятей опыт Iома а еш шерра дIа-юха йоаржъяра Львовски областной партийни организаце дукха болх беш хилар, цуна цхьана дика ха яьний цун арахеца продукци дикагIа хилийтара. Парте обкоме, горкомашка, райкомашка вIашагIа а ехха болх беш я продукце дикала общественни комиссеш, технико - экономически советаш. Цар промышленни предприятешна беча балха анализаш а еш, кийчъю нийслу кхоачамбоацараш дIадахара тIаерзаь хьалда йола предложенеш, новкъостал ду дикагIйола опыт шерра дIа - юха йоаржъяра.

Предприятей партийни организацеша арахеца продукци дикагIа хилийтара йола болхлой бехктохам дIабиь, цар наст-наста технически конференцеш, «продукци дикала дIа», хьежараш, конкурсаш ю.

Масала, хьажаргья вай Львовски мотозавод. Цу предприяте арахеца халкъа чIоагIа мах товараш: бериi велосипедаш, самокаташ, мопедаш. Укхаза парткомо брак йоацаш продукци арахецара тIахьожам лоаттабе ца Iош КСУКП юкъейоалаяра а тIахьожам лоаттабу. Иштта из хьаь система эффективность лакхъяра дешацка, нарех хьадулар дикагIа хилийтара. Шин заседанешка партномо дувц технически боарам лакхбаре арахеца продукци дикагIа хилийтарех, керда техника производствана юкъехьара, Iилман - технически прогресс сета сихдара дешаш. Партноме вIашагIъелла а пхе сагах латта продукце дикалга хьожа комисс.

КварталагIа планированные цун балха. Цун ларде лоац арахеца продукци дикагIа хилийтара йолча заводской мероприятей план. Комисса хин-хамахьа отчет тел шин балхах парткома.

Стандартаншта йолча государствени межобластной лабораторе а, доцца методически новкъостал ду областерча предприятешта. Продукце дикала управлени производствана юкъейоалаяра укхаза вIашагIъелла а организационно-методически отдел. Продукци дикагIа хилийтара долча дешашта юстара латтац НТО областной Совет а. Цига йолаш а дикагIйола опыте КСУКП-и Iомара йола школа. Цо йоа бакъа тIахьожам лоаттабу промышленноста волча КПСС обкома секретара.

Уж санна кхы дукха а мероприятеш чакхйоах Львовски областе арахеца продукци дикагIа хилийтара тIаерзаь. Цар опыт пайдане хургья Нохч - ГIалгIайчен предприятешта а.

И. МАЙТАК,
Нохч - ГIалгIайчен государстви лабораторе боккхагIвола инженер.

Советски Карела столица — Петрозаводски Нейбранденбурги (ГДР) вошал леладу городаш.

Вежарашха доттагIал къаьстта белгалдаьлар Петрозаводске Нейбранденбург яхача округера дикагIа болча гIишлошьерий делегаци кхаьчачи. ГДР-ча специалисташа лаьрхIар кхаь кIира городе гIишлошьеча объекташка балхаш де.

ГДР-ра монтажникаш кердача микрорайоне 144 квартирни цIенош хьалдеш йолча Лисицын Петра бригадаца юкъебахар. Сентябрь бетта планагIа кхо этаж хьалъе езаш яр П. Лисицын бригадо, цхьабакъда цхьана къахьегарах толам баьлар: кердача здане йиъ этаж хьалъеттар.

СУРТА ТIА: ГДР заслуженни гIишлошьер монтажник Руди Шмидт (аьрдехьа шоллагIвар) советски коллегашта паматии лемаел дIалуш ва.

О. МАЙСТЕРМАНА сурт. ТАСС фотохроника.

ИТТЛАГIА ПЯТИЛЕТКА — ИНТЕГРАЦЕ КИЗГА ЧУ ХЬЕЖАЧА

Оренбург, Усть-Илимск, Киембай, Винница, Кингисепп... Нах баха уж моттигаш 1976—1980 шерашта оттаеча СЭВ-а членаш долча мехкий халкъбоахама планий къаьсттача разделашта юкъехьош я тахан.

СССР халкъа боахам дегIабоалабара иттлагIча пхе шера плана интеграционни раздел кийчъяра хьакъехьа АПН корреспондента Синяков Юре дехар дарах СССР Госплана председателa заместителa Николай Николаевич Иноземцева дувц:

— Хlанзарча этапе дуне халкъаоте юкъе лелаеча социалистически гIулакхий коттеона аспектех цаI я экономически интеграци. Из вежарашха йола паччахьалкхенаши халкъаши массе оагIорахьара гаргалнгарв шин тайпана материальни лаьа я. ВIаши Экономически новкъостал дара Совета доадонел цхьа-цхьане леладу гIулакхаш эмаьоргa дегIаккхувлара новкъостал а деш, КПСС Центральни Комитетов Советски правительствани эгара хьалхаонча эгIаппа лоархIам бу планагIа цхьана лелаеча гIулакхий. Хlана аьлча социалистически содружества прогресс дукхаъ а вежарашха йолча паччахьалкхений экономически программашта координаци яра бар къамий пятилеткаш шийса «вIашагIйийза» хиларах тайша я.

Цхьана гIулакхаш лелаеча укх тIехьарча шерий практике хьахьекхад: паччахьалкхей планаш боккъоша «вIашагIъекха» яьпначул тIехьагIа масала, йоккхагIйоле объектни цхьана хьоллора пиччасоял, къахьегама, материальни ресурсаш лаха оттае Iаддьмате хала гIулакх да. Цхьакъа за 1974 шера дена СЭВ-а членаш долча мехкий къаман шера планашка чъеcтта социалистически экономически интеграце из материально - технически Iалашъяра раздела хьахилар. Из эггара хьадхара опыт яр. Хlанз интеграционни раздела юкъехь социалистически содружества дерригача мехкий пхе шера планашта а. Вай иттлагIча пятилетка яз лоархIаме раздел хIанз чакхъялла йоала яла йиш йолаш ва со. Цо шийна чулоацарьи СЭВ-ага гIолларча партнерашцара СССР социалистически экономически интеграци дегIайоалаяра тIаерзаь лоархIамегIара мероприятеш. Цунга хьежжа производствени объединенешта, предприятешта, гIишлонашта йоагI-йоагIа заданеш кийчъю союзни министерстваша ведомстваша, союзни республикай министрий советаша.

— Николай Николаевич, иттлагIа пхе шера план оттаеча хана вай специалисташа эггара хьалха теркальяр, гучох, СЭВ-а XXIX сессе къоабальяь вIаши дага баьнна оттаьа 1976 — 1980 шерий дуккхача оагIорахьарча интеграционни мероприятей план хила мегаций?

— Белгала бакъда. ВIаши дага а баьнна оттаь план — боккха политически экономически лоархIам бола событи. Из хьахиларо эггара хьалхарча аргIанна тешал ду, планови гIулакхий дакъе СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана леладу гIулакхаш социалистически экономически интеграце Комплексни программа дуккха лоархIаме мероприятеш цифрай хьадзача заданеш метта яха вIаши тIехьдоалэш, селлара чIоагIа чIоагIдена хилара. Интеграционни мероприятеш цу плана юкъейхьараш уж лоархагIа ца йоахаш кхоачашъяра тIа-йина шоай декхараш мехкаша СЭВ-а сессе кхы тIа а бакъдоаш содружества еррига тзка паччахьалкхенашта кхы тIа а юкъара бехктохам тIа-була политически аспекте а. Цхьана къа а хьегаш вай хьаеча предприятешка, хьалхьожаьча ресурсех шоай хаинахьа пайда эцарга, поставкаш зерттIа лелаярга, планови дисциплина кхоачашъярга — цу тьокхамашка хьежжа мах бергба вай тогтасIаш вай ца дезарашеи интеграционни боахам планагIа лелабарах боалача пайдани совлений.

ВIаши дага а даьша оттаьча плана тIа хьахьекхад СЭВ-а мехкашей оагланашев дуккхача оагIорахьарча лара тIа лелаеча гIулакхий лоархIамегIара проблемаш. Цу гIулакхага дилаче СЭВ-а XXIX сессе тIайийна план вай халкъбоахама планашта координаци ю генеральни итогови документ морг я. Цо, кхетадеш ма-дарра, координапех хьахиннараш дерригаш а шийна чулаца. Цхьабакъда из я социалистически содружества мехкий арахьарча экономически бувзамий юкъарча объема юкъейоагIа йоац еррига а лоархIамегIара компоненташ шийна гонахьа гуллуш йола ядро. Из план кхоачашъярца юкъасинача арахьарча экономически операцей объем сел боккха хIана а хургба социалистически мехкашца 1976 — 1980 шерашка вIаши лелаеройолча товарооборота юкъарча объемана цийсинча. Цхьабакъда из юкъиг мара ен. Вай цхьана лелаеча гIулакхий юкъмоттигерча низаша укх гаргача хана дикка шерде тарду интеграционни процессашта цхьана планаш ултасяга.

Соглашенеш яь е кийчъеш йола еррига мероприятеш шийна чулоацаш йола СЭВ-а бIарча план Комплексни программанеи къамий пятилеткашцеи юкъе доалла шин тайпара дакъа морг я. Цу тIа хIанзле а дIалаьрхIал уж дале а е кхыдале а дола договораш кхоачашдара интеграце доакъашхоша тIайина декхараш. Духхьал уж декхараш за плановни заданей хьасапе къамий пятилеткашта юкъехкхьараш, кхыча дешашца аьлча, паччахьалкхен закон а хила дIаоттараш.

Пятилеткашта координаци яра айхха ювзаенна йола, вIаши дага а даьнна оттаьа дуккхача оагIорахьарча интеграционни мероприятей план боккхача лоархIама я перспективни программаш кхоачашъяра. СЭВ-а XXIX сессе тIехьарча заседане ше къамаьл деш, СССР Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина белгалдаьккхар: «Дуккхача оагIорахьарча плана цхьана а тайпара дихьале иц ВIаша Экономически новкъостал дара Совета член йолча хIара къаьсттача паччахьалкхен халкъа боахам дегIабоалабара планашта. Кхыча бесса, дуккхача оагIорахьарча интеграционни мероприятей планаш кхоачашъеш хилча кхы а тешамегIа дегIаухбргья хIара къаьсттача мехка экономика».

— Дувцал, боккъала а, интеграцена хетаьча иттлагIча пятилетка къаьсттача раздела чулоацамах.

— Раздело чулоац цхьана лелаеча гIулакхий массехк керттера оагIув. Эггара хьалхагIа ювцаргья вай СССР территоре тIа санна, иштта кхыча мехкашка а цхьана объекташ хьалъяра мероприятеш. ИттлагIча пятилетко чIоагIа лара йола индустре доагора - бедален энергетически доакъошка кхы тIа а мощносташ дегIаккхувлара. Советски Союзе хьалъеча йоккхагIйолча объекташта юкъе эггара хьалхарча аргIанна цIераш яха йоагIа Усть-Илимски целлюлози завода, Оренбургски газоконденсатни комплекса, Киембаевски асбестови горно-обогатительни комбината, Iаьржача металлургена лаьрхIача горно - обогатительни комбината, ферросплавни заводий, 750 киловольт напряжени йола Винницера (СССР) Альбертирше (ВНР) йода электропередача лине. Кердача пятилетке «цхьана къа а хьегаш хьалъергья 10 объект. Уж гIишлош мел йоккхий а хьахьокх цар систии маьхо — 9 миллиард переводной сом. Цхьана тьалъаь объекташ болх бе йоаялийтаро йиш хулийтаргья дешаца хьашт долча СЭВ-а мехкашта кхоачамбарга йохийтаргIола продукция дикка дуккхагIа яха.

Шаьхха ха а йилла кхы тIа а бедала лоархIаме тайпаш техга Iалаш а деш, Советски Союзо из кхоачаш хилийтар дуьхь белгалара хувцамаш ду шин экономика структуре, фондаш дуккхагIа дIалоацача бедала доакъой удельни вес лакхъю. Содружествага гIолларча партнерашта хьалхашкара вай декхараш дьахьекхад къаьсткъаьстача предприятешка кхаччалца иттлагIча пятилеткана планирована еча дерригача боарамашка. Са шеко яц, советски халкъо шай интернациональни декхар кхоачашдара из кхоберг йа хиларах.

— Цхьана тIирсаш хьалдаргара дIайиххача, кхы малагIа акцеш а интеграци кIоаргьяра тIаерзаь, пхе шера плана юкъеяхьа лаьрхIар?

— 1976 — 1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен плана оидо дакъа дIалоац производствана специализаци кооперировани яра тIаерзаьча мероприятеша. Деш дола къамаьа эггара хьалха машиностроенеи химеи дакъе дуккхача оагIорахьара еча йоккхийча соглашеней хьакъехьа да. Советски Союзо дакъа лоац специализаци кооперировани яра лоархIаме программаш кхоачашъеча, белгала аьлча, электронно-вычислительни техникеи контейнерни транспортни система технически средстваши хьакхоллача, легковой автомобилаш, атомни станцешта оборудовани, подшипникаш хьаеча.

Иштта шин оагIорахьарча соглашеней ларда тIа а бе дерхI специализаци кооперировани яра болх. Масала, Советски Союзо Болгареца цхьана арахецарга транспортни энергетически машиностроенена лаьрхIа оборудовани, Венгреца цхьана — дезальпоезлаш, Румынеца — тракторашта юртбоахама машинаши, Чехословакеца — грузовой автомобилаш, ГДР-аца — электродвигателаш, Польшаца — кемаш.

Вай мехка пхе шера халкъбоахама плано духхьашха шийна чулоацаргда СЭВ-а членаш долча мехкашца цхьана деш дола Iилма - тохкамеи проектно - конструкторски балхаш. Белгала аьлча, 1976 — 1980 шерашка СССР-о шийна дIатIазцаргда маьлха, химически, лаха, геотермальни энергех электрически энерги яр санна дола Iилман лосталаш тахкара дакъе цхьана леладу гIулакхаш вIаштIехьдоахилга; СЭВ-а мехкашка мехкдаьттеи газеи лохаш геологически тохкамаш деларга; эсалча кIорех тIехдика долгор доаккха методаш производствана юкъехкхьилга. Советски Союзо дакъа лоацаргза коврозех металлаш лорадара, хьунах комплексно пайда эцара, биомедицински приборaш хьаяра, доакъара белокаш хьаяра, гонахье лорадеа цхьана еча эксперименташка.

ИттлагIча пятилетка планашка 1976 шерие а лаьрхIад кIад ларда уаттае езаргйоаца, кIезига тата дола насосаш хьаяра ГДР-аца, Болгареци Венгреци — томаташ чуэца шоаш дола комбайнаш хьаяра, Польшаца — чуIеча цIенощта кхо чаьоо дола аьшкабетонни панелаш хьаяра, Чехословакеца асинхронни электродвигателий перспективни сери хьаяра дакъе цхьана лелаеча гIулакхех хьахиннарех Советски Союзе пайда эцилга...

— Социалистически содружества мехкашка къамий пятилеткаш оттаь йоалаш латт, — йоах ший къамаьл чакхдоалаш Иноземцева. — Хlанзалца хьадаь дийнарашка хьежиче а хоргдолаш да: Ленина аьлаь хинна боахама вахара интернационализаци яра объективни процесс СЭВ-а паччахьалкхенаш санна йолча низ болча экономически регионах тIа-тIа кIоарагIа чуйоаш латт. Вежарашха йолча паччахьалкхений интернациональни бувзамаш шерлуш, кхы а дуккхагIа чIоагIлуш латт. ВIаши гIойле йолаш да уж бувзамаш. Масала, дIахорча пхе шера советски поставкаш бахьан долаш лоархIамегIарча энергетически бедален ресурсашца керттерча дакъе Iалашдаь хургда СЭА-а членаш дола дерригача европейски мехкаш. ХьалхагIе а дахча лоархIамегIа, цхьана леладу интеграционни гIулакхаш алхха Iилмеи техникаи дакъе чакхдахарах СССР-а санна, иштта СЭВ-а членаш долча кхыча мехкашта а боала пайда 1980 шера 10 миллиард сом гаргта хургба. Пхе шера планашка белгалдаь социалистически паччахьалкхений интеграционни бувзамаш производства эффективность, къахьегама овсарле лакхъяра фактор а хиина дIаоттарга.

Хlаьта иштта, шеко йоацаш, пайда баргба социалистически содружества халкъашта а.

(АПН).

БУРУВДЕТТАР

Сийлахь - боккхача Дай-мехкан тІеман шерашка Георгий Шуликин кхуьуш вагІаш жІаьнк вар, цудухьа герз бе а дедаа Даьхе лореш тІом бе кхиэзар цуп. Цхьабакъда, шекхо ца веш тыле къахьегаш хилар вэ. Цун тешал деш я Шуликина сина «1941—1945-ча шеращкарча Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема хана тІехдика къахьегарах» яха медаль.

ПхийттагІа шу даьнна жІаьнк вар Георгий Шуликин ше ваьча Орджоникидзевская яхача станицера Горагорскерча мехкдаьттахой болча ваха дІаводаш. Укхаза вэ деша эттар № 6 йолча ФЗО-рча мехкдаьттен гази йоаккхача скважинашта бурувдеттараш кийчбеча отделене. Дийша ваьнначул тІехьагІа Горагорске бурув детташ кІезиг-дукха болх бир ше, пул тІехьагІа Старогрозненски бурувдеттарашца цхьана къахьега воляьелар. Дукха ха ялалехьа цьона болхдо шийга бурув детта стацок йолча бурувдеттарий сменана кулгалде дьожавир.

Цу хана цунна чІоагІа тІо дир хІана пейсе болча боккхагІболча новкъосташа Ф. Морикова, М. Хаснутдинова, А. Макарова, С. Слесарева, С. Свинцова, кхычар. ХІаьта Шуликин ше а вар балха говзал лакхъяра дукха къахьегаргдолаш. Цудухьа доацача хана цІи хеза специалисти къонача болхлошта кхетам лури хилар цунах.

Цу хана деиз кулгалхоша эгтара хилагІчен беккхокхамерчен участкашка хьежавеш хьаноагІа Георгий Шуликин. Иштта из бурув тохаш хилар Хаянкертерча 49-чен 67-чен тІехкІоаргача мелови скважинашта. Цу скважинашкара мехкдаьтта хІеж техачул тІехьагІа бурувдеттачун наьха сийрдабьккхар цуни дешача доккхийча пачча хьалкхен совгІаташа — Къахьегамо Шеча Байракха орденоп Ленински юбилейни медалоц. Из шеп по кулгалду бригаден коммунистически къахьегима коллектива яла сийдола цІи лалеш я. Цул совгІа «Грознефть» объединене дикагІйола бригада яха цІи я цу коллективо лелаю.

ТІехкІоаргача скважинашта бурув тохара дукха хІама ха деза. Шийна эпаеш ца тоъалга кхетадеча Шуликина сайрийнарча политехническе техникуме деша отта лаьрхІар. Тоъалх ха яьцна волча сага, этта дешар болх бе а деша а. Дале я масеха шера дешар даьх а даьккха мехкдаьттен гази йоаккхачь скважинашта бурув тохара техника диплом хьакийцар цо.

Вай республике болх бань ца Іеш доззол арахьа къахьегаш я хилар из. Иштта воа, Шуликин хилар Египтерча бурувдеттарашта мехкдаьтта лаха гІо деш.

Георгий Ивановича кулгалдеш йола бригада хІанз бурув токаш я № 709 йолча тІехкІоаргача скважинана. 4970 метр кІоаргъенчай скважина. Кастта скважина чура мехкдаьтта дахьаь дага бе бурувдеттараш.

Буровой начальника болх лорий балхий араш санна белгалонаш йолаш ба аргдар вэ. Да а да ца иштта, хІана ваьча унадхочов мичча хана тІаьека лор санна, хийла бийса яхачул тІехьагІа буровой вэа вийзав цун. ХІанз цІагІара бараш пецбувлац ха яхачул тІехьагІа телефон техача а къамаьл дань ваьлча Георгий Иванович баракъаш тІа а дийха цІагІара ярвоалаш хилча а.

ЧІоагІа теркам тІаухийт Шуликина къонача болхлошта професси Іомаяран идейно-политически кхетам баларан. КІезига бац Старогрозненски бурув тохара балхий управлене къахьегама шаьрбала цо гІо даь боля кхгирхой. Царех ба сменин мастераш Залялутдинов ТІахІир, Дахтукаев Абу, Юрин Виктор, лаборантка-коллектор Шеринова Рая, бурувдеттачун тІоича Лопатка Александр, кхыбараш.

ХІаьта КПСС XXV-ча съезда сийна управлене коллектива болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт Г. И. Шуликина бригада. Укх шера март бетта кхоачашъяьй по шийн пхе шера план. ТІехьтІайоагІача хане а иштта дика къахьега лархІ коммунисте Старогрозненски бурув тохара балхий управлене партхома секретара заместителе Г. И. Шуликина кулгалдеча бригада коллективо.

А. ТИЩЕНКО,
Старогрозненски УБР тІехьалхьник.

Къахьегама Шеча Байракха орден лелаеча Курски резинах технически изделеш еча заводо коллективо хІинна хьалха кхоачашъяьй пхийтІагІа пятилетка планови задание. Ер шу чаккхдалале пхьи миллион сома маьхе планах совгІа йола продукци арахеца деккараш тІаийнад предприяте къахьегамхоша. Коллективо бьаккха тоалам —болхлоша, инженераша, техникаша, хьанере къахьегарах, кердача техниках бизац пайда эцарах, производство эргаькха тоаярах хьахинпа хІама да.

СУРТА ТІА: лхчин пятилетка ханал хьалха кхоачашьяьча предприяте хьалхе лелаераш. Хьалхара мугІ — Н. А. Демчик, Д. С. Баутин, А. С. Долженков, Н. П. Мальцев, шоллагІа мугІ — А. Д. Мезенцев, Н. И. Карпунин, И. Ф. Красиков, В. С. Умавов, Е. Н. Богданов.

О. СИЗОВА сурт
ТАСС фотохроника.

Укх шера Орджоникидзевская яхача станице юкъера школа чакхъяьккха яьча Сунженски маслозавода лабораторе Іомайла ера комсомолка Лещенко Людмила. ХІанз говзал кара а ерзаьше болх беш я Людмила. Укхаза болх беш ба цун да Сергей Романович, нана Таисья Андреевна.

СУРТА ТІА: шурий хьоачалшел я хьажа анализ еш я Лещенко Людмила.

Т. АРЧАКОВА сурт.

Тахан КамАЗе

ИйсагІча пятилетка портерчарех йолча цхьан объекте гІудавлаш мишта лел хьона АПН корреспондента дахьа хаттарашта жоп лу КПСС Набережно - Челнински горкома секретара И. С. Денскаяс.

— Ирина Сергеевна, Татаре партийни организаце автомобильни гигант хьалъечаь бахийтача 30 эзар совгІча коммунисташцен комсомольцашцен хиннай Хьо. Эгтара хьалха бІаргагуча хана сенца белгалъяьнна дег чу йиллар Хьона Набережнии Челны, КамАЗ?

— Халахета д. КамАЗе эгтара хьалхара даьттав кош хьалйоаккхача хана шега пиесь ута вІашІехьдаьннадац са. Цу хана КПСС Казански горкома хьалхарча секретарадда болх беш яр со. 1970 шера бІаьстан юхье Кашнерче гІишлош ер кагирхой отрявова цхьана ерд со Набережные Челны. Геттара лъка дагадоагІа сона хьахоарпадаьча даьттан лоамаш, котлованаш фоахаш дийнна ораш, баьхах чуйнна боахца эзараш нах. Из ха лархІа мегаргйолаш я укх сийлахь-боккхача гІишлонца, автомобилаш ергйола шийн тайпара комплекс хІьиз хьалъеш боаккхарашна, тахан 200 эзариел тІех нах болча тха городе этажаш урагІа кхуьхьарашца ва сий вахар дийзар а.

ХІанз эгтара бехктоккамегІа хотаргахьа, эгтара хьалагІча эгапага кхььевд тхо — оборудовани вІашагІйолла, пийсье, юдавлийта езаш да. КПСС XXV съезда сийна оаха тІаийша тха эгтара кертера декхар автомобилий эгтара хьалхара пар тІа арахецолга.

— Кердача, иттлагІча, пятилетке малагІа декхараш латт камазовцаштеп город хьалъераштеп хьалхашка?

— ИттлагІча пятилетка хьалхарча шера оаха тхоашта хьалхашка декхар оттаду — шера 75 эзар грузовики 115 эзар двигатели арахеца иза хила безаш йола тха автомобильни комплекса хьалхара эргІа. беттагара беттага темпаш дакх а еш проектин низага я кхоачамь болх бе йолайолийтаьга. Цу цхьан хана вокх производствени объекташка а гІирсаш хьалдерга. оборудовани вІеиагІйольэргьа оаха. ИттлагІча пятилетке оаха бухоорцаш лерхІар — хІара шера кхойтта чоаифакаш йола 150 эзар грузовой автомобила 250 эзар двигатели арахецна а ІалашлІар дуьха комплекга шоллагІча эгІіан объекташ хьалъелга ма доа.

— Дуьцал, боккъала а, Набережные Челны бакьа пах малагІча толамашца болх КПСС XXV съезда накъа?

—Боарам болаш иштхьала хиина пхи шу гергга ха дІаьнпай. Даьр кІезига дац. Оаха хІаньле а болх бе йолалийтай ремонтно-инструментальни завод, ТЭЦ, фо-хий цІендеча гІирсий хьалхара эргІа, бІаьш километраш ньнъьаш деккад, водопроводий, комплекса хьалхарче эргІа болх бе йолавлийтаре хилаиза эргйоацача тайп-тайпарча инженерни коммуникацей бІарча сеть хьалъяьй. КамАЗи городе хьамъюраш хІара деина пайда эи цхьоцна миллион сомах.

ИттлагІча пятилетке дІохо гІилха дегІаухаргьа тха город а. 1980 шерале 300 эзар сагага кхоачаргба укхаза бахар пах ЧІоагІа уйла тІайохийтаргьа Набережни Челнешта гошахьа юртбоахама продукташ кхею йокха йоц хьаьра. Цу гІулакха хьожадаьа 164 миллион сом. ХІанз город Іалашьера хьалъе йолавьй шура тергйола ахк комплекс, теплицай комбинат, кое тІарча оалхазарий фабрика.

Петр ГОДЛЕВСКИЙ,
АПН корреспондент.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛСАГА ШУ

ОБЩЕСТВЕРА КХАЛНАЬХА ЛОАРХІАМ

АПН корреспондента Сарафанова Натале советски кхалнаьха Комитета председателагара, Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха демократически федераце вице-президентагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума членагара, СССР летчик-космонавтагара Николаева-Терешкова Валентинагара лийхад Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха шу чакхдаккхарна дувзаденнача масеха хаттара жоп дуга.

— Укх шера Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха шу хьакхайкадар мишта лоархІа?

— Из хІаазарча, сел сиха хувцалуш долча дунен тІа кхалнаьха боккха лоархІам бакъбаь тІаздара зола тешал да. Вай зама белгалйоаккхаш долча кІоаргача социально-экономически хувцамаша, демократически, болхлой, къамий - кортамукъален болам тІа-тІа боккхагІа хулаш хиларо Іилма-технически революце ерригача континенташка кхалнаьча гІулакхаш дикка хувцадалийтад. Обществера пар лоархІам меллаб ховргда кхыметтел укх цифрага хьежача а: производстве болх беш йола кхалнах тахан эзар миллионаи сагал тІехбаьнаб. Уж ерригаза дунен тІарча болх бьулургболча наьха кхоалагІча даькъал совгІа ба.

Ер шу Дунен халкъашта юкъера кхалсага шу да аьнна ВІашагІкхийттача Къамий Организаце хьакхайкадаро кхы а хьакъоех, дукхача мехкашка къахьегамаш обществени - политически вахарвш юкъе маІача наха пийсса даькъа лацара проблема хьоастаяь яла хІанз а гаьна хилар. Цудухьа хІанз общественно - политически вахарера кхалнаьха хьинар вІйдара, общесгерча пар моттиги хьакъехьа хьалхарча хана хийттараш хувцара, дискриминаци дІаяккхара правительствай дунен халкъашта юкъерча организацей уйла тІаерзае лаьрхІа дукха мероприятеш чакхйоах.

Шера декхараш кхоачашдар — правительствай дунен халкъашта юкъерча организацей гІулакх хиина Іац. Боккхача лоархІаме хила езаш я укхаза общественни организацеш а. ХІана я дІаергда да. Ховш да, кхалнаьха хьакъехьа ООН-он дуй специализированни учреждениен тІаийна декларацеш конвенциеш дуккхача мехкашка кхоачаш ца елга; дукха моттигаш я кхалнаьхо хьакъехьара къамий законаш кхоачаш ца деш а. Цудухьа шера лоархІамеца декхарех цаІ сенах латт аьлча, из латт, тІаийца декхареш кхоачаше дезаш хилараш. Вай дог тийша да, кхалнаьха, профсоюзни, кагирхой, кооперативни, кхыча организацей низаш вІашагІтоаяро кхалнах боккъонца маІача наха нийсса боккъонаш болаш хилийтара юкъе дикка даькъа лаца йиш йолаш хиларах.

— Дунен халкъашта юкъера кхалсага шу чакхдаккха оттаьча советски программах фу оалаургдар Хьога?

— Вай чехка болх беш я КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председателагара хьалхара заместитель Кирилл Трофимович Мазуров кертера латта шу чакхдаккхара комисси. Комиссеи юкъебахай ерригача союзни республикай, общественни организацей викилаш, дуккхача министерствай ведомствай кулгалхой. Цу тайпарча авторитетни комиссе чакхйоах советски обществера вахара ерригача сферашка кхалнаьха лоархІам дІахо лакхбара тІаерзаяь мероприятеш.

Вай мехка кхыча общественни организацешца цхьана советски кхалнаьха комитето хьинарс дакъа лоац цу балха юкъе. Масехк масал довладерза вай. Конференцеш, семинараш, симпозиумаш хьай Іилма - технически прогресса влиянегІа кхалнаьха къахьегама характер хувцар, къахьегама овсарле лакха йолаш къахьегара хилачча дарглоаца хьалхша вІашгІехьдахар, кхалнаха деш дола медицински, культурно - бытовой гІулакха[illegible] шо пар сапоІилген тоадар санна долча дешаех лаьца.

Аьа дезаш да, профсоюзни организацеша хІара предприяте уттa а еш чакхйоах кхалнаьха квалификаци профессиональни кийчон лакхъяра тІаерзаяь къьастта мероприятеш, цар къахьегам дорабелга, санитарно - бытовой гІулакхаш дІахо тоадара, беранта кхетам балара тІадерзадаь гІулакхаш.

Аьа мехкашкарча кхалнаха шо-шоай мехкаш экономически дегІакхувлачен кхуваш йоагІа тІехьенна кхетам лучен дакъа лоацара хетаьв дунен халкъашта юкъера семинар хьай Алма-Ате, «Кхалнах фашизмана тухьалорча къонсатем кхаш цІи а йолаш даьттан тІа чІоагІен нийсхо йолен машар оттабара тІехьара дунен халкъашта юкъера вІашагІкхетар хиннад Минске.

— Агрессена, реакцена, фашизмана духьалара солидарноста яьцеша лакъа мишта лоац вай кхалнаха?

— Даиза даргдоаца политически, моральни, материальни новкъостал вай хьалагІа я даьд хІанз а ду турпалча Вьетнама. Американски агрессена духьала тІом лаьттача шерашка солидарноста кемиш ахийтад вай цига медикаменташ, кхачни продукташ, барзкъаш а нийца. Вай кхалнаха шин миллион сом гулдир кинали берали лоразу центр Ханое хьалъяра.

Гаргарча Малхбоалене чІоагІен нийсхо йолен машар оттабара тІехьа да вай. Іаробий мехкашкарча кхалнаьхен Палестински кхалнаьха Ерригъюкъарча организацен политически, моральни, материальни овгІуа хьаллоац вай.

Африкански халкъаша колониализмана духьала, къамаш кортамукъа дахара, политически кортамукъале чІогІьара, экономически кхычарех тийша хІама доаьш хилара тІехьа лоаттабеча хьоасаца солидарность я СССР кхалнаьха.

Хьалхашка летта декхараш кхоачашдара новкъостал лу советски кхалнаьха комитето дегІаухача мехкашкарча кхалнаха. Кхалнаьха доц хьоастадара дахьера вай опыт (масала, йоазув-дешар ца хоалга дІадаккхара, санитарни просвещени вІашагІйолларе опыт) къонача пачча хьалкхейий кхалнаьха организацешта дІатен вай. Къаман кадраш кийчъера новкъостал ду вай. Тахан Комитета стипендех вай мехка лакхерчен юкъерчен дешара заведенешка дешаш я 37 мехкара 400 гергга йоІ.

Советий Мехка кхалнаха, дерригача вай халкъо санна дег тІарча эгІазлонна протест кхайкаю фашистски хунто Чиле оттаьча террора духьала. Воай декхар лоархІ вай чилийски демократашцара солидарность ма-могга чІоагІъяра.

Советски кхалнаьха дакъа лоац фашистски диктатуро Испане леладу зуламаш бехке деш царна духьала протест кхайкаеш дуккхача наха еча выступленешка.

Тахан советски кхалнаьха Комитето хьаллоаттаду масса тайпара политически лостамаш долаш йолча 250 дунен халкъашта юкъерчен къамийн кхалнаьха организацешца бувзамаш. ВІашагІ дІа-хьа дувлаш кхетаде, дунен тІа кхоахкам кІаьдбе а гІерташ, вай Іе йиш йолаш чен дола хІама ду вІашлен вахара цу лоархІаметІарча сферс, машари социальни прогресси бахьан долаш лоаттабеча юкъарча хьоасамс керда доккхий хІамаш карагІдувлаза Дунен халкъашта юкъера кхалсага шу белгалдаккхара.

— Хьона хетачох, малагІа бухаш ба обществе прогрессах кхалсага хьалха юкъе?

— Мафача сага нийсса кхалсага бокъо хилар — демократен сага бокъонаш лархІарен керттерча принципех цаІ хинна Іац. Из пхьатарра бокъо тешшаме Іалашъяр — ерригача обществе санна, иштта кхалсаг ше дегІаяра а масса оагІоръхьарча прогресса принципиальни хьал.

Белгала, бІаьш шерашка тІехьадисар дІаьдаккха, СССР-е дегІаена социалистически общество хьалхе седлара доацача исторически хана чуьх вІашгІехьдаргдарий обществе вахара ерригача сферашка кхалнаха тІера дискриминаци практике хІа ца а йоаккхаш, общественни производствана, паччахьалкхен гІулакхашта доал дена уж юкъе ца а оаш? Даллене а дергдацар.

Кхалнах тешшаме мукъабахара ходамболлаш йода фактор а хиина дІаэттар производства средстваша хиина частни доалахье дІаьккхар, цуна дувзаденна саго саго эксплуатаци дІаьккхар. Кхалнаьха боккъонаш советски обществе ахха дІаккхайкаьь Іац: уж арадаьхача законаша чІоагІ а яьй, хІаьта цудухьа—тхона хетачох, эгтара кертердар—боахам планагІа лелабара лаьца тІа латта общество керда вІашагІйоллар бахьан долаш уж боккъонаш экономически гарантированни хилар.

Кхалнах быте массала а санна бокъо йоцаш хиларах юхедисараш дІадахараца дувзаденна дерригa дешаш къоастадара тахан кхы а дуккха болх бе беза.

Вай мехка болх беш болча берригача пахаз 51 процент кхалнах ба, просвещенеи культурен даькъе — 73, уналІено лораере, физкультура, социальни Іалашон даькъе — 85 процент. Производства даьна аьлча, хІанз мехка хІара кхоалагІа воле инженер, хІара пхолагІа вола керттера инженер—кхалнах.

Экономически вахаре цар дакъа лацара хьакъехьа дувцача хана дукхала хьохамех кхоачамбаь Іе йиш яц. Лакхерен юкъера специальни образовани йолаш болча специалисташта юкъе кхалнах 59 процент ба. ДикагІахьа кІоаргта хувцамаш хул: болх беча кхалнаьха квалификаци лакхлу, гІулакхера кхалнах дукхагІа хул.

Социалистически производстве дакъа лацар кхалсаг вІаьш хилярах тарра масса оагІорахьа гармоничен дегІаахара лоархІамегІара фактор а хиина дІаэттар, цо йиш хилийтай цуига дезален обществен ноядача хьал тІа дІаэтта. Массаза я кхалсагІага хиннача даькъах — цІен лоаила лелдарах кхоачамбаь Іе ца лоача хьалха латтача советски кхалсаго массазаяь оамалаш я хиина дІадахад знанешта, культурана тІехкувлага, интеллектуальни хІамашна безам дукхагІа хилар, шийн лоархІам кхетабар. Обществацара кхалсага бувзамаш кІоаргдаларон шердаларон новкъостал ду цун духовни дегаонде, социальни престиж лакхъяь. Цу цхьан хинна цун кхалсага оамал вІаьла йоа ца а еш.

Кхалнаха тІа-тІа хьинарегІа дакъа лоац Советий Мехка политически вахаре а. ТІа-тІа дукхагІа хул СССР Лакхехьарча Советe хержаш бола кхалнах. Доккхийча паччахьалкхен гІулакхаш тІа ба [illegible] дукха кхалнах.

Социально - политически экономически прогресс шеи болаш сихлеш доле гІувакх я хинна дІаотташ латт дукхьал миллионаш болча советски кхалнаьха хьинари сакхетами, общество духовно дегІаяра, кхалсаго лоархІамех тоаоинйн хьакъехье хиинa къаенна, юхамаччахьара уйлаш дІаяхара новкъостал а деш.

(АПН).

ЧИГОРИНСКИ ТРАДИЦЕШ

Укх шера 12 ноябре 125 шу дуз шахматех ловзара эрсий школа хьалъярх цаІ — М. И. Чигорин [illegible] (1850— [illegible]

Хьийца къоасалургдар дьнна хьайна хетарех малагІчуна лоаза ловза хьона аьнна шийга хаьттача, шахматашта дунен тІа эгтара хьалхарча чемпионо американца Вильгельм Стейница жоп деннад: «Чигоринца...»

ДІаяхача бІаьшерея 80-гІа шерашка волаеннача юккъе эрсий шахматиста Михаил Иванович Чигорина цІи чІоагІа гІоаьяьнца хиинай. Стратегическе уйлаш кІоарга хиларие белгалдоалаш хиннача цун шийн тайпарча ловзаро чІоагІа тамаш йўташ хиинай цун хинарче нахага. Цхьабакъда шахматий цІевхаштта уйлавм 23 шу даьннача тІехьагІа мара волавенналаш Чигорин.

Нйс шу даьнна кІаьнк волаш ба а хиира вися Миша, 16 шу даьнча Гатчински Сиротски институте дешаш из волча хана. Іомавенна ца шахматех ловза. Цхьабакъда шахматашта кІенхаштта уйла гІаьчайта торо хиннаш цун. ЦІи шу даьнача гІолла институтера дІаваьккхав зІамига саг забастоякашка лакъа доаааш хиларах. Цу хана деиз ваьнна лела вийзар, хадзина болх лела, даге доацаш наийсьенчча моттигашка къахьегаш ахча гаш яха лийзар.

...1873 шера массаза а яхар вo шахматистащ гуллуш хиинача «Доминика» яхача петербургски кафе массале и цхьаь партнорацш хІара деина хІана ловзац аьна шахматех ловзар дІамига саг. Пар... ... фора лора цуна (юххьанца ладья, иул тІехьагІа говр, тІехьагІо пешка, ход) юххера а цхьатарча низаца ловза ер Іомавенна хилланга. ЗІамигача сага шІн Чигорин Михаил яр, хІаьта массала я цунца ловзаш хиинача, Іу хиие Росс эгтара чІоагІегІа хиинача шахматиста цІи — Эммануил Шиффере.

Дукха ха яьлалехьа дикагІволa эрсий шахматист хул Чигорин Михаилах. 1881 шера деиз лаьзе дакъа хьа а лаьце дунен халкъашта юкъерча турнирашка Россена хьалхера лоаз из дунен чемпионаца Стейницаца къовсо а дага йолаш.

Чигоринеи Стейницеи спортивни творчески къовсам—шахматий историе чуть эгтара сийрдагІа йолча оагІоех цаІ. Лоаладибацашташ йола совлс мара Стейницагаьа йоапаш шн матч ловзаьйпар дунен тІа хьалхара моттиг еккхар духьа. Цхьабакъда эрсий мастер тІехлика котвоал дунен чемпионаца телеграфага гІолла шиин партех ловзаьна матче.

Шахматии вахар Россе городашка дийн а дь дІаоттадара Іалашмате боккхача лоархІаме хиннав Чигорин дуккхазе а гастролешка ахар, цхьа ловзаш тийна дукхха сеансаш. Цо вІашагІйийхкай кружокаш ахьаши, цу дикахе Ерригроссийски турнираш в. Эрсий шахматистащ вІашагІтоха, шахматий ловзар дукхача нахага дІаклачийта гІийртав из.

Дунен шахматни искусствана чІоагІа влияни яьй М. И. Чигорина творчества. ТІехьавнна боккхача говзанче хьакхайкаь теоретически положенеш, цо партей яь анализаш пийслувгьа шахматни руководствашна: «Чигорина атака», «Чигорина защита», «Чигорина дебют», «Чигорина система», «Чигорина вариант». Шахматни дунено лархІа йоагІача тайпара лоархІаш я цун талант. «Нах шахматех ловзаш мел болча хана, — яздьа ловзаш волча чешски гроссмейстера Олдржих Дураса, —хьаргьа Чигорина сийле». Венгерски мастера Рудольф Харузека, австрийце Рудольф Шпильмана шоаш цун учениках ба аьнна хьакхайкадьд. Массехк шу хьалагІа американски журнало дехар дерах цІераш яьхай ерригача хинашка хиннача дикагІволча итт шахматиста. ХІаьта царна юкъе — Чигорин Михаила цІи я.

Чигорина дикагІйолча традицеша тахан а тІехьа дегаш урауттаду Советий мехка шахматистий.

Вл. КАЛИНИЧЕВ.

(АПН).

ІИЛМАНА КАРАГІДАЬННАР—ПРОИЗВОДСТВАНА

ЧакхйоалаШ латтача иийсагІча пятилетке дукха дика хІамаш карагІдийнад Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене мехкдаьттахошта. Ийс бетта планагІа лаьрхІачул совгІа даьккхад 127400 тонн мехкдаьттен 22,3 миллион кубически метр газа.

Хоаш ма-хиллара, дукхагІдола мехкдаьтта луш хиначча мелови тІоанашкара Іаламагазаш кхоачаенний. Цудухьа къьстта теркам тІабахийтаб мехкдаьттен газа йоалла керда моттигаш хьеллара. Пхъь, вэа эзар, кхы кІоаргагІа а бурув детташ скважинаш яха болабеннаб уж.

Іилманеи техникаеи тІехдара карагІдьннараш производствана юкъе а кхухьаш мехкдаьтта кІезиг ца далийтара дола бехктокхаме декхараш хьалхашка латт дукха эзараш болча наьах латтача «Грознефть» объединене коллективана. Боккхача лоархІаме да хІара скважина беча балха экономически эффективность лакхъяр, карагаио - чокракски мелови тІоанашкара доакхе мехкдаьтта дуккагІа хилийтар. Уж дехкараш кхоачашдара даддаза эргаяха еза скважинаш йоахача бурувтохара технически технологи, производствана юкъекхахьа еза дикагІйола опыти методаш.

Мехкдаьтта тІоанаш тахкара доакха новкъостал ду бурув деттарашта «СевКавНИПИнефть» Іилман - тохамен проектни институте Іилмахоша. Цар новкъосталца хьайш я моллагІча моттиге боккхойна мехкдаьтта доалл е залаш. Хьалха дІадахача шерашка скважина йоаккхача тохаш йола бурув теха даьлча скважине Іочуйохийтар массехк эзар метр йІехьа йола турбай эксплуатацени колонна, цул тІехьагІа из чІоагІъеш цементаж я ха лаьттан ченашкара тІоанаш тахха дезача моттиге Іург доаккхар, цул тІехьагІа мара хинар цу тІоанашка мехкдаьтта де а дац.

Пятилетка шерашка бурвлан турбашка гІолла скважине Іочуухийтача испытателашна техкаб 150 Іоа. Цемент, металл, химически реагенташ, кхыйола материалаш кхоарч паччахьалкхена кхоадаь 971 эзар сом.

Дукхьала укх шера техкаб 33 тІоа, къалбаседа МалгІабеке керда мехкдаьтта доалла моттиг кординй. Кастта бурув деттаршка кхоьчаргъ тІоьпа [illegible] эргаяьк- кхача [illegible] йола многоштанги гидравлически испытателаш («МИГ») ХІанз [illegible] дукхагІа а пайда [illegible] к уж. Уж а кхыдола а кердадарш производствана юкъехкыча кІезиг[illegible] турбаш йохарах хуьлу хилла авареш. Масала, [illegible] турбаш [illegible] гІоа[illegible] раш тІа [illegible] хьайчъа[illegible] рах а[illegible] болх бу царна [illegible]

Бурувна турбаш ехай е ехаяп хьажар бола «УД-1» яхача ультразвукови дефектоскопо вІашгІехьдаьлла даьттан ченашкаг турба кхиьа е ихаляп ха. Цо а дикка новкъостал ду аварен ца хилийтара.

Бурувна тохаче чкейоалаахай буровой машена хийн а бету ц) безагІа халийтаре йоал бьоха ... «Грознефть» объединене ... Іилмано ... боккха ... проваладарех. ... хьалха ... кхал кийч-беш хиния цхьаьна болхло кхычахьа балха вола йиш йолаш мукъавальар. Укх шера цу тайпара кхойтта блок производствана юкъейоалаьй.

Технически прогресс ара болча программета хьежжа объединене мехкдаьтта доаххача предприятешка юкъеккхуьла йолавьй тайп-тайпарча бахамта лаьрхІа йола автоматизированни блочни установкаш. Цар новкъосталца промыслови объекташ чеккагІа хьал а еш сихагІа болх бе йолайолийт скважинаш. Масала, Старогрозненски мехкдаьтта доахача моттигашка болх бе йолаенна 3 блочни дуьсто насосни станци (БКНС). Уж я мелова тІоанашка хьа чуттийташ. ХІанз Брагунски мехкдаьтта доахача моттиге болх бе йолаялийта кийчъеш я кхоъ групповой автоматизированни замерни установка (АГЗУ).

Къьастта боккха хьовзам хул Нохч - ГІалгІайчен бурувдеттарашта кІоарга а тІехкІоарга скважинаш йоахача бурув тохаш йола стволаш гомньалаах. Царна новкъостала бьякха буровой техника эргаяккхара йолча Ерригсоюзни Іилман-тохама института Іилмахой. Бурув тохача пайда нийбеш я кхо кийчъь кердача конструкцех йола реактивни турбини бураш (РТБ). Дукха сихагІа бурув тоха вІашгІехьдоалийт цо, хІададар кІезигагІа а долаш. Реактивни турбини буроцца Нохч-ГІалгІайчен хьалашка бурув тохар чІоагІа пайдане хилар хьахьойх укх цифраша: 1974 шера РТБ новкъосталца 4750 метр бурув а тохаш паччахьалкхена 24400 сом пайда бир. ХІаьта укх шера иштта пайда а беш 24600 метр бурув техад цу тайпара.

ЧІоагІа пайдане хІама да мелови скважинай призабойни зоне хьачудоагІа хий полимерий новкъосталца кІезигдара «СевКавНИПИнефть» института Іилмахоша производствана юкъеюаьлдар. Масала, Малгобек - Вознесенски яхача моттигера № 791 йолча скважинера тоаккхаш дола мехкдаьтта тІа-тІа кІезигдуш латтар. ХІаьта цунна чуш хьалдоагІаш дола хий тІа-тІа дукхагІа хулаш дар. Полимераша обработка яьчча тІехьагІа мехкдаьттаца чуш дола хий 0,1 процентага кхачалца кІезигделар, хІаьта дийнахьа тІоакхийтта мехкдаьтта 220 тонн хилар. Цу тайпара обработка яьй укх шера 15 скважинана, хІаьта ер шу чаккхдалалехьа кхы а 10 полимерни обработка ерзьа.

Скважинашка беча балха эффективность лакхъяра боккхача лоархІаме болх ба царна капитальни ремонт яр. ХІаьта кІоаргача, тІехкІоаргача скважинашта ремонт яра эша тиорни оборудовани ца хиларо цу балха тІа новкъарле йора. Из кхоачамбоацар дІадаккхара а новкъостал дир объединенен «СевКавНИПИнефть» институтен специалисташа. Цар модернизаци яр БУ-125-Э яхача установкашта, цар новкъосталца ремонт е йиш я кІоаргачен тІехкІоаргачен скважинашта. Иштта кийчъяь кхо установка я. Ер шу доладелча дена царна 63 капитальни ремонт яьй, цар 70 эзар тонн мехкдаьтта тІаккхетийтад. Ер шу чаккхдалалехьа кхы а 37 скважинана капитальни ремонт ерзьа. Кхы а бІаь эзар тонн «Іаьржа дошув» тІаккхетаргда.

Иштта кердадараш производствана юкъе а кхухьаш «Грознефть» объединене мехкдаьттахоша тІатІехьтта къовсам лоаттабу пятилетка тІехьхьарча шера плани КПСС XXV съезда сийна тІаийца социалистически декхараша ханал хьалха кхоачашдара. Шера план ханал хьалха кхоачаш а еш, задание совгІа 180 эзар тонн мехкдаьттен 10 миллион кубически метр газ яккха езаш, планал совгІа 2330 метр бурув тоха дезаш ба уж. Планал совгІа продукцеи реализаци ярах шин миллион сом пайда бе, керда техника, рационализаторски предложенеши изобретенеши производствана юкъехьарах 4,5 миллион сом ахоле доц деннад цар.

Уж декхараш дизза кхоачаш а деш «Грознефть» объединене яьржача социалистически яхье хьалха латт КПСС XXV съезда сийна социалистически яхь дІайолаяьча «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттахой. Мехкдаьтта даккхара ийс бетта план 101,9 процента газ яккхара задани 105,8 процента кхоачаш а еш, планал совгІа цар даьккхад 8800 тонн мехкдаьттен 15,4 миллион кубически метр газа.

«Грознефть» объединене коллективо а толамца кхоачашъяьй ийс бетта план. Цо бІубоалийт мехкдаьттахой пятилетка тІехьхьарча шера чаддамии яхе шера плани ханал хьалха кхоачаш а еш. КПСС XXV съезда сийлахь накъагІоаргхьдарах.

Р. ТУРЛОВ,
«Грознефть» объединене технически отдела начальник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Венгре госхозашкан кооперативни боахамашкан бохкаш чаккхдоллаш латт. Юртбоахаме дукхача балхашта механизаци ярах, из хIанз 91,1 процентага дIакхаьчай, укх шера доккхий толамаш даьхад мехка юрта боахамо.

СУРТА ТIА: Чонград областе «Керда вахар» яхача кооперативни боахамо хоартол чуэц. Цо сага гIулакх деш йолча хоартол чуэнача машено хIара дийнахь 250—300 центнер хоартол чуэц.

МТИ—АПН сурт.

ИНДИ: КИЙЧА БА ДЕЛИЙЦАШ

«Мохк аге а ваьна долча хIама кийчдаьд Деле», — массаьзарчарна башха тара йоаца цIи тилла яь статья ккъе кепатеха арельакхдаьр «Hашна газаьл» яхача индийски газета тIа. Цу тIа хоам бора, нагахьа санна мохк аге а цукга хатта да дайта делийски сейсмологаш бокъонца кийчлуш хилар. Цар дьвча лоархIамашка хьежача Инде столице хостта мохк аге йогаш ба.

«ГIулакх мишта дъвлча, — яхаш дувц сейсмологе департамента директора доктора Х. П. Чоудре ТАСС корреспондентага, — Дели мохк агара хьийчарел хьерамегIа йолча сейсмически поясе уллаш хиларах латташ да. ХIара шера массехказа нагиь а юкъера а чиор тох укхаза, хIаьта царех дукхагIъяраш къаьсттача приборий новкъосталца мара гучаяла йиш йолаш я яц. Дукхача шерий даннешта ячча анализа ларда тIа оаха даьча лоархIамашка хьежача, укх гаргатагIарча бIаь шера Деле истоpе чухь из аьгача тайпара чIоагIа мохк аге безаш ба вага».

«Деле историена йоазаш я шитта бахача даха вот йоацаш дукха саготовш тIакхоачаьчIоагIа мохк аьга итташ моттигаш. Иштта XIV бIаьшерена юкъа из аьгача хана массехк итташ эзараш нах байра. Эттара тIехьагIа Деле чIоагIагIа аьга мохк бар 1960 шера 2 августе аьгар. Цу хана цхьайола административни эзапеш йохайир, 75 процент долча чуIеча цIенош зе хилар, нах боабаь а моттигаш яр.

«Знаней хIаьзарча боараме, — белгалдоаькхар Х. П. Чоудре, — мохк мича хана мел низ болаш агаргба ха йиш йоацаш яле а, тхо хIаьта а хIанзе дела кийчдаля йиш йолаш да цу Iалама низо доп дола хатар тар ма лу кIезигагIа хилийтара. Белгалдаккхаьза даргдаш, мохк агар ше, кхьметтел геттара чIоагIа низ болаш из дале а, цунах нах хорадагIбоалар миссел, сел уьаара ма хилар. Цуд соагIа, массаза а санна лаьттан тIатIоллара тIоа меттахьа а хьоабеш, хIанз даьтта кIал еттача чингаша хIинзарча городашка электросеташ, газовни водопроводни коммуникацеш телхаю, хIаьта из бахьан долаш цIераш юла а хиь чуьведа а торлу. Цо дукхагIа унзарбоаь нах, доккха материальни зе ду, нах боабу».

Цудухьа индийски сейсмологаша йоах, мохк аьгача до лелача кийчбе беза баха нах, лаьрххIа цу гIулакха группаш вIашагIйохка еза мохк агарах доалача зуламашца къовсам лоаттабера. Цу балха тIа царна доккха новкъостал ду правительства, паччахьалкхен тайп-тайпарча учреждениеша, мехка бахача нахах 70 процент гаргга бараш йоазув-дешар ца ховш болча мехка лика пропаганда еча средстваех цаI йолча радиос.

И. КОЛЬЦОВ. (ТАСС).

Дели—Москва.

«АЛЬФА-ЦАI» ЯХА ОПЕРАЦИ»

ПРЕЗИДЕНТ САЛЬВАДОР АЛЬЕНДЕ МИШТА ВИЙНАВ ХЬАХЬОКХАШ ДОЛА ДОКУМЕНТАЛЬНИ ТЕШАЛ

«...Сантьяго, 1973 шера 11 сентябрь 14.08. Сан Бернардо гIашлой училищерча курсанташ латташ, капитана Роберто Гарридос команда еш йола штурмовой группа «Ла Монеда» яхача президентски дворецна шоллагIча этажа тIа хьаьд. БIарг хьа па доккхийташ парадни лоамегахьа автоматаш а етташ, атака еш бараш «цIена гостинегахьа» — паччахьалкхен приемаш еча моттигие тахьа бовд. Цига, ерргиа ядро кхьайланьккхача, лелхача гранатий, танкови снарядий, бIаргех хий ухийтача бомбий цIера чIоагIйча кIура юкъе гIолла дIахьежача бIаргиту долуха де гIертача штатскичар группе Капитана Гарридоса тIа цIелг а тоIабий, доацпа пулемет хьокх. Хе деп латтасех цхьаннена китах кхет тхо. Цигача, шийна командиро лаьр а еш, автомат тох шоллагIча штурмовика, по техар а вокхо кхийттача сага кхет. Човнаш хиннар сацавзаш хьвзаш тIакIалтIавуллал, цул тIехьагIа Гарридос, из Сальвадор Альенде волга хайн, цуьна тIеодаяь автоматни диск Iочаькхьялолца тIера баьккхаш даьа тIа тоIабаь цIелг...»

Из да «Харпер энд роу» яхача нью-йоркски издательстве арадоаьнна воазаш волча чилийски журналиста Робинсон Рохас Санафорда книжка тIара цхьа дакъалг. «Пентхаус» яхача американски журнало «президент Альенде мишта вийнав хьахьокхаш дола бакъдувцар дах дьнал цунах.

Книжка автора кIеззиг-кIезига Iохий хьаьдашагIтохархайнна 1973 шера 11 сентябре Сантьяго йиннача трагически событеех дола бакъдар. Ший документальни дувцара бокъларде ехкаш путчистий шоайла вIашу яьча радиопередачий записаш. «Альфа — цаI» яхача операцена юкъе дакъа лаьцараша — шоаш дьвча зуламадехке а баьнна, шоай гаргарча нах хьалхашка къанех цIена бала лаьрхIача, чилийски эскарерча чина лакхехьарча эпсараша даь тешалаш.

Президент Сальвадор Альенде аьвлга юххьанца дезэ отталаь хиннад чилийски реакцена ЦРУ-е чIоагIа новкъостал а деш герза кизаш е лаьрхIа хиннача переворота плана тIа, яхаш язду Рохаса. Конституционни правительствана керте латтар вIаволкхийта эггара толашагIа долча эскара доахьцута тIадилла хиннад «Альфа—цаI» яха операци» бийнна коаове цIи а яхьла. ГIулакх юкъарчал доаццаш чакхдаьккхачо — капитана Гарридос президент вийначул тIехьагIа кхы минут па йоаккхаш къамаьл даь «Ла Монеда» атака еш керте лаьттача бригадин генерала Хавьер Паласиос Руманаца. Мятежникашта гоама хиппа "президент верах ший бокъонца доаг тIайоичух тIехьагIа вокхо распоряжени еннад «цIе гостини» печать тIатоIайий дIа а къовлла, цуй наIарашка ха а оттадеьвнна: са доаллача сага бIаргаго йиш яц цхорчешь цхаралдаьккха Альенде вегI. Цул тIехьагIа радио чу гIолла Пиночетага хабар даьд Руманаа: «Задани кхочашдьвй. Дворец хьаьаьккхай. Президент вийна». Лоашца жоп делар юха: «ДIахорча указанешка хьежа».

Чилийски революцие шеф-паллачи цуп гIоочийн кхы гIулакх деш бар Халкъа цхьоагIон правительствон дIаяккха аьвна тIелаьалла чIаь эзар бIи гIулакх цутчисташте хийттача тайпара а ца нийслуш, чилийски патриотий къонахчал дола дукхаленна тIаннйсбеннаб. Цу хавеле къаьагIча тайпара боабаь бар кхо эзар сагIа болхлой, ахархой, гIулакх ца тIа политически деятельш, хIаьта эзар бала кхьбараш из дик тIаоттарга хьежаш казармашка боаххар къапаз пизаш тIа а латташ. Патриотий юххейкса духьалеваш кегьарчуя тIехьагIа вкхагIча тайпара, къааз визаш тIа а доаттаеш боабе болабир шоаш бовзача халкъа правительствана, шоай президента тийша болх бе безам ца хинараш. ХIаьта эфире гIолла харц хоам дIаккхаьккабир, халкъа цхьоагIон правительствана керте латтар ше-шийна теха веннав аьнна. Мятежникашта керте лаьттараш цу юкъа шоайла дагабуьла баьлар ше-шийна теха из веннав аьнна дикагIа фу дав вIаштIехьдоаккхарга хьажа. Юххера а ваIад гIийсар.

Сальвадор Альенде даькъа цуь кабинете хIачувийхьад: «цIе гостини» атака яьтула тIехьагIа йохаьй, вешта еррига лераш йовз-и хала е хургдар. ТIахьожаш из тхьовра хиннавнарал Руман а волаш тIеша разведка эпсарайна дерзаидоаьккхад дакъа. Дукхача йоттигашка цIена йизан цхорчаша цхарадъаьккхаь хачи дIа а яьккха, вIааралаккха па кхунш дисача цхьан дакъанна тIевов оазаьь яьккха хачи гIайийхаь. Альенде деча хана тIаийха свитер Iо на якка лаьрхIад: цIий тIадамаш къайладаьха йиш йолаш хиннад. нагахьа санна хов доладалалехьа президента шиь кабинете бита хиина пиджак тIа а йийха, цуь деррига чоппаргаш дIадехкача.

Цул тIехьагIа дизана тIа дIатIадиллад президента дакъа, цу хана шелденна хиннад из, цудухьа разведка эпсарий кIезига къахьега дийзадац маьжепаш хьатовчьяй пе шийна тахо веннаьа из тара хетийтари духьа. Юкъат къанаьга кIал а йолаш Альенде шийна гоина юкъе аллей автомат. Эпсарех цхьанне дах эад... Цул тIехьагIа кхайха «тешаш» болабаьб...

Демократанех аламленнех духьалерча кхьча зуламаште юкъе Халкъа цхьоагIон правительствана «дестабилизаци» е лаьрхIа хиннача ЦРУ-е долалаьь гIулакхаш США тахка гIерташ болча хоппе нийслен кал Рохаса книжкана кепатохар. «Шн уьла хила йиш йолаш яц», — яхаш язду цу хьакъехьа воазаш волча буржуазни публициста Тед Шульца. — Чилийн цIий найкуьгех доаца. Ва масаза а зехктокхам ва чилийцашкара сагото бахьаш долаш, керрачча кхарпарна хIана а тIехьа низаш тIалоаттадеш хиларах, тIемаполевой трибуналий гIулакхаш лаьтI ца луш латтарах, чилийски экономика бокъонца хIалах хиларах».

А. ПАЛЛАДИН, АПН соб. корр. ОТТАВА.

БИЙСАНАРЧА СИГАЛА

Н-ски цIаьрга репортаж

ГуйрахIебаьлеча, маршийна къайлаькхача сигале ухар моллагIа хаоттам хилча а тIетташ йола перехватчикаш. Задани кхоачашъе хьаллахарчарна вахар эскадрилья командир летчик-снайпер капитан Торовин Юрий.

Истребителан низ болча устанойко йиш хулийтар бIаьха никъ бе па безам цхо техча сана еннеса ургIеха. Секундаш тIаьхьа гон тIа юкъда а кхелехья яхо саьна, сиха сомача морхех чийг а яйкхаь. Iалаьмате лакигбелар перехватчик.

Бетто цхьан минута сийрдошлар цуя Iалаьмате йоккхий фо чулуушгарганн тIаьсна хьакерера тIкъамаш, лакха хаь а юха хьувхаш ва а. ЦхьабакъдIа бийсхача сигала никъ белга Торовина планашта юкъедоагIаш дацар. Хьожорг морхаш дьуладаьдар, цхьаькхьа лоне гIолла гIетта лелар. Шин дагара а воммаш летчико бIубенна чуккийнар истребитель таьшшийна наьхъа тIа гуьрьеша тъурааза морхашта юкъе гIолла, тIаькхьа цха а приборашка а хьежаш самолет лекха волавелар.

Цар хьагойтараешка а хьожаш, капитана Торовина етта тIаьхьожам лоаттабора истребителан зантеллий ерригача бортовой системашна балха. Авиагоризонта шкала тIа сатеш шекагIа лелар самолета эIамига IимпагIа, сигала гIолла лела перехватчик малагIча кепара я хьа а хьожаш.

Цхьабакъда, команда пункторе радио чу гIолла Торовин Юрена дIахаштадар, хьаьккхаш кахьа пилот тIавоацаш, радиога гIолла лехкаш йола самолет хьежорг хилар. Доазув доалача морхий океанерч «мохк тIа» хьа а леха, эггара хьалха хоссаш йола ракет цунна юкъе тIатоха езаш вар летчик. Эпсар из де декхарийла вора тIема декхаро, маневр нийса ярен гера юкъе тIатоха ярен говзлича сийлено.

Iалаьмате чоалхане задании кхоачашъю хIана цу эскадрилья личия составо. Ленина орден лелаеча Забайкальски тIема округа Кутузовен Хмельницкий Богданен орденаш лелаеча гвардейски мотострелковни Порт-Артурски Краснознаменни полка личия состава вочнагIа дIайолаьча социалистически яхьа доккхий толамаш даьхад беррига летчикаша - перехватчикаша герзан тIема техникен Iомаьра гIулакхa, дукха а дикагIа шаьрдаьд шоай тIема гIулакхаш. Дийнаьа а бус а чоалханеча метеорологически хьалашка доха а лекха а ухк уж сигале, цига урагIа ахийта белгалонаш къаьуа. Цу хана цхьаза саьата кхо эзар километр никъ беpгболаш сиха лел самолеташ.

Бакъдар, аьлча, хала декхар да. КIоарга теоретически знанеши истребителан кабина оборудовании болх бар чIоагIа навыкаш йолаш хила беза летчик. Цига лоархIамегIен дукхагIа хиннай командни пунктера перехватчика борта тIа ухка информаци, хIаьта фега нийсленнача хьала летчика анализ яра хаьаш цу цхьан хане кIезигьеттай. Балха операцеш а дукхагIа IотIаьхийтай цун. Летчика гIулакхаш халагIча хьал тIа оттаду иштта кабинерча микроклимато, холуш йолча вибраце, сухаллана, де дезараш дукха хиларо, тайп-тайпарча таташа, скафандро. Цудухьа физически дика чIоагIъенней шаьрвеллей хила веза пилот.

Аьнаце хилаьза даргдоацаш дола уж хIамаш шийна карарчарна цкъа дагадоьхийта ЧаIшва капитан Торовин. Командиро декхарийла бу уж шоаш тIехьагIа сигала де дезар лаьттан тIарча тренажера тIа шаьрде. Цо летчикаша йиш хулийт никъ беш мел йоаккхача хана де дезараш шоаш маьарра шаьрде. Йоккха опыт йолаш ше воллашехьа а, Юрена шийна а цIаккха доастама хетаи тренироакаш е.

Цу бийсанарча чоалханерчи наьхъо летчикага дукха ха яьлехьа хьахьенхар тренаже ьакхача хаьк шийна пайда баьнна хилар. Эшшача хана куйгаша ши-огIа хьалуйцар рычагаш, переключателаш, кнопкаш. БIарг дIагIвотташ хьа а Iоьерар Торовина приборашка хьаьжьар.

Цунна из товар дукхаьа шиъа хIама мара дац — лаьттан тIа сатем цахилар. Сагота мишта хила, нагахьа санна эскадрильяна хьалхоаьи уьттаьу лехараш тIа-тIа чоалханегIа хилча. Цхьаь хана, масала, сигала ахара говзал бе-бе ер цуьна кардиар. Цхьатара-м, баьцдар аьлча, летчикий характераш а яь.

Командирел партийни организаци дукха кьахьега дийзар личия состав кхоттанра, лаьттан тIарча занятешта тренироваш дар безам тIабахийтара. Иштта дIахетабе безаш бар уж шоай сигала кхухьаьча наькъашна уж самокритичия хилар — из эггара хьалха сигала дIахо толамаш доахаргдилара бола тешам, чIоагIа дакъакторашэ Iомаьлга хиларах.

Дийлаца капитана Торовина сигала гIолла наькъаш деши аэродромех даьха деношки бийсаши. Уж да цуьна йицлургйоаца, ший толамашцеx герга гIолларча новкъостаьша хьаьча потазонашнов юаьзаешна рубежаш. Торовина дагадоацаш хиннa дьналетар дар тIема гIулакх Iомадеча доккхий толамаш дахарахи авиационни техника толаме карарзакрахи Цlеча Седкъа ордена цунна елар.

Дика хьехархойн новкъостийя хиларах шаьа чIоагIа аьттув бьаьнаб аьлча хет Юрена. Йиc цу хьяхагIа летчикий лакхера училища толаме чакх я яьккха, цу тIема аэродроме гIулакх де вайтав Торовин. Укхаза летчик, вокхагIвола летчик, звеной командир хиннав из. ХIанз, вайна ма-гарра, тIехьдийначa перехватчика тIа ва, эскадрилья командир. Летчик-инженер. Эггара чоалханегIча метеорологически хьалашка дийнахьа а буc а лел из сигала гIолла наькъаш деш. ХIаьта а ше даьккхача 30 шера ше дар геттара кIезига хет цунна. Цун ерргиа биографи хIана укх сахьата къахьта цхьаь листа тIа хоши.

Дийлургдоацача шовзткъе пхелагIча шера СибарегIа, паччахьа Iаьдало Iовахьийта В. И. Ленин хиннача Шушенское яхача юрта вань Юрий. Школе деша вагIача хана партизанаш лийначa паькъагIа яхав, граждански тIом лаьттача моттигашка хиннаш отрядаца. ЧIоагIа уьла тIайохийташ Iомаьлa Ленина биографи. Школе деша вагIаш ваlав комсомоле. Цу хана лекалелар цунна летчикан гIулакхa. Ши шу даьккхар Юре авиационни мо[illegible].

Балха специальность йолаш хилар дукха производственно-технически училище деша вахар, Ново - Кемеровски химически комбинате аппаратчика хиннa болх беш хилар. Цу цхьан хана ВистейовкхашІ вар авиаспортклуб. Як-18 яхача спортивни самолетаца сигала цхав.

Летчикаш хилан, хоьш малдарра, декхарийла барах, дог цунна-дIауьш хиларах ху.1. Цудухьа тахан къаьстта чIоагIа холу капитана Торовина, авиационни Iилманех техникаех хIана карагIдуьлараш Iомадара тIатеIIа дешанза даргдоацилга.

...Лостам телача лаьттан тIарча система новкъосталца морхашта юкъе гIолла хьежорга гарга вода Торовин Юрий: цу тIара белгало гучайоал перехватчика бортовой Iоаршон экрана тIа. Бокъонца нийса, лаьрхIача минуташка лостама тIера а йаккха бийса юкъеяхача хана тIехьа а кхийте, хьежорг эккхийтад ракето...

Цу тайпара нийса кхийса герзи бийсашка маьрра сигала кхьхьа наькъаши кIезига дац капитана Торовинех Дай-мехка сигале фе лордеш болча цунна гIулакх дерийн.

Борис НИКИТИН. (АПН).

Пицунда — Iаьржача форIа йисте ядарех йола курорт республика шахматни столица а хинна дIаяьттай. Гуржий ши шахматистка — дуьнен чемпионка Гаприндашвили Нонан из цIи яккхара духьел этта. Александрия Нанап шахматни сийле бахьан кхоьсам доьттабеш ба уккхаза. Царех хоьшагIе котйоале а чемпионка цIи Советски Союзе вакалга кхочаргья.

ВорхI парти ловзаергья цхьа Пицунда. ДIахо ловзаш хургья уж Гуве столице.

СУРТА ТIА: ловзаш ба Нона-Нана.

Ф. КРЫМСКЕН, И. ЧОХОНЕЛИДЗЕН сурт. ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХЬАТIАБАЬХКАЧА ХЬЕХАРХОШТА

Кхычальара хьатIабаьхкача хьехархой вахара хьал тоадара, уж фусамаш а кхыча эпачунца а Iалашбара хаддаьза йовхо ю просвещене болхлой профсоюза райкомом районсоси. Беррига хьехархой чубичача цIенош Iалашбаьб. Районе болча беррига 775 хьехархочох шоай цIенош долаш 512 саг ва. Школашкарча цIеношка вах 103 хьехархо, коммунальни цIеношка — 43, наьха цIеношкарча квартирашка — 117.

Дукха за йоацаш профсоюза райком хьежар хьехархой бытовой хьалашка. ХьатIабаьхка хьехархой — 36 саг — берригаш а квартирашка дIанийсбаьб. ХIаьта юрташка хьехаш бола педагогаш керттерча даькъе наьха цIеношкарча квартирашка бах, школашкарча цIеношка бахача кIезига мара боацача нахагара дIайиккхича. Из иштта хул дукхача школай шоай цIенош ца хилар бахьан долаш. Шоай цIенош долаш школаш Экажкъонгий - Юртара № 1-и 2-и юкъера школаш, Iаьлий-Юртара юкъера школа, Сурхо-ТIарен Пхьилекъонгий-Юртарен юкъера школаш мара яц.

Фусамашца хьехархой Iалашбара гIулакх дика дале а, уж кхатулача хIамашца Iалашбар дика латтац. ХIанз а тIехь доагорца Iалашбаза ба Гамурзиевски, БурокIалхара, Яндарерий, Экажкъонгий - Юртара, Наьсар-Керттера юкъера школаш. ХIана а тIехьа кIаьла кхатила хIана йоацаш ба Пхьилекъонгий - Юртарча № 1-и № 2-и йолча юкъерча, Наьсар-Керттерча, СурхотIарчай, ТIой-Юртарча, Аьлте-Юртарча юкъерча школай а Гамурзиевски сайрийнарча школа а хьехархой. Цу школай кулгалхоша йоакхо яц уж доаторца Iалашбара. Иштта мара кхы сагота яц цу гIулакха юртий Советаш а. Цар шоай заседанешкен сессешкен дувцац хьехархой бытовой хьалаш тоадара дешаш.

Наьха цIеношка лийчача квартирех доагIар хапкаьа дIа ца луш моттигаш а я. Из бахьан долаш далахетараш хулаш а, хьехархой чу ца буташ а нийслу. Иштачарех я Пхьилекъонгий - Юртара, Гамурзиевски, Экажкъонгий - Юртара № 1 йола, Наьсар-Керттера № 1-и № 2-и йола юкъера школаш.

Къаьстта ала безам ба городе Назрановерча школаех. Хоьш ма-дий городера хьехархой коммунальни льготаш ца йоагIаш хилар. ТIаккха царна нахара-бытовой хьалаш дикийта ма-доагIий дезал бараштa квартираш къаьст-къаьсте бараштa общежитеш. ХIаьта массанега а дIаккхачац уж хIамаш, 20 соьтIа хьехархо ва наьха цIеношка шоай ахчах лаьцача квартирашка вахаш.

Горсовета райисполкоми хьажа декхарийла а цу гIулакхага, наьха цIеношка лийчача квартирашка бахача хьехархошта коммунальни квартира яла еза. Цу тайпара дола кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш городе хьехархой тоъаш.

Юрташка болх беча хьехархошта низкъала за кхачан продукташ - Iалашье а. Цига тикашка масса хала а цийслац налха, шекар, налча, дулх, чкъаьра, колбаса, кхыйола продукташ.

Масала, кхыча областашкара хьвена коартолаш елар райзаготконторе гIолла цхьаболча хьехархошта. ХIаьта царна коартолаш Iалашье йиш яр района совхозе гIолла.

Дукха ха йоацаш районсполком профсоюза райкомо еннача справкага хьежар района хьехархой вахара - бытовой хьалаш мишта латти школай кулгалхоша, юртий Советаша, районе уж хьалаш тоадара фу дуи. Тхо тешаш, да хьехархой бахара хьалаш тоадергхиларах.

С. АРСЕЛЬГОВ, Назрановски просвещени болхлой профсоюза райкома председатель.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — В. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — В. Т. Советски милице дешна хетадаь концерт. Союзий Цlен Колонни залера передача. 14.05 — Документальни фильмий программа. 14.30 — «Наьви школа». 15.00 — Маяковский. «МоллагIа дараш санна доаца тамашийна хIамаш». 15.30 — Советски законий лараш. «Къахьегама договор». 16.00 — «Джон Рид». 16.45 — В. Т. Московски Эскара округа вилейи халхарийн ансамблий концерт. 17.15 — «Къонаш эфире я». 18.00 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.20 — Киножурнал. 18.30 — Дуьнен халкъашта юкъерa обозрени (гIалгIай меттала). 18.45 — «Алхан-Чурт канала яхача телевидене Грозненски студе телевизионни фильм. 19.00 — Iилманан техникен даькъера 1975-ча шерара СССР Паччахьалкхен совгIата лауреаташ. 19.30 — «Революце хьадаьр» яхача телевизионни дукхa серийни художественни фильма премьера 4-гIа сери. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — В. Т. Хоккеях ловза дуьнен халкъашта юкъе вIашагIкхетар. Чехословаке сборни — Советски Союза сборни. Прагера передача. Ин стеьхьа кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — В. Т. «Халкъа творчество». Обозрени 19.00 — Атеистически темаш: «Знание» общества республикански организаци председателе заместителa Салимова выступлени. (нохчий меттала). 19.15 — Мультфильм.

12 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — В. Т. Iуйранара гимнастика. 9.30 — В. Т. «Тонка кулгаш». 10.00 — «Революце хьадаьр» яха телевизионни дукхa серийни художественни фильм. 4-гIа сери. 11.30 — В. Т. «Халкъа творчество». Обозрени. 14.05 — «Мехко гIаьхьа». Кинопрограмма. Передача дIахьу профессора, вирала «[illegible] тенаьта Петренко. 15.00 — В. Т. «Iилмалочо дош да». Академика Шварца выступлени. 15.30 — «Поэзи». Авети Исаакян. 15.50 — «Тхой бригада хьакъахьа куьйгарча ...». «Донецкуголь» яхача комбината «Трудовская» яхача шахта Волхдочуя, коммунистически кIалхьегама бригада парторга Ларина выступлени. 16.00 — В. Т. Бераш а дола фильм. «Ще кхерий» яха художественни фильм. 17.15 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий мет.). 17.35 — Юртабоахама знаней экран. «Примищеделени лараш тIа» яха документальни фильм. 17.45 — Республика керда гIишлошъялаьеча. Грозненски шурий совхоза хьайбий комплекс (гIалгIай меттала). 18.00 — «Бригадир» яха телевидене Грозненски студе телевизионни фильм. 18.20 — «Мастерий юртара гIулакхаш». доарка Романовий опыт. 18.30 — «Саги, закони». 19.00 — В. Т. Футболах йола Европа чемпионат. Советски Союза сборни — Швейцаре сборни. Киевера передача. Перерывах — «Спортлото» тираж. 20.45 — В. Т. Концерт. 21.00 — «Хан». Информационни программа. 21.30 — ДоттагIий кхъ - сибат. Передаче дIахьу Яковлевхоьо Алексина. 22.10 — В. Т. Москве концертни залашка гIолла. Обозрени. Пистеьхьа — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.15 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.30 — КПСС 25-ча съезда дала хьакъ долча тайпара вахъе гIоргаа. Волгоградски областе Светлоярски районера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — В. Т. «Iуйранара хоровод». 18.30 — Документальни фильм. 18.40 — Новощедрински юрта Совета балха денош. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — «Аргун» яхача альманаха оагIонаш тIа гIолла (нохчий меттала). 19.30 — Мультфильмий программа. 19.50 — Гайсултанов. Тенакий Республикански театра «Проказник» яха спектакль (нохчий меттала).

РАДИО

11 ноябрь

8.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Иллеш, ашараш, халхара ашараш (гIалгIай меттала). 9.00 — КПСС 21-ча съезда социмаш кхоачашде. Грозненски химкомбинатера передача (нохчий меттала). 9.15 — Вай почта (эрсий меттала). 9.30 — «ХIанзара хахара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай мет.). 16.00 — «Социализмах городеи юртеи хьал вIаший юкезора социальни гIулакхаш» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.15 — Анисимова цIерагIа йолча Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоеккхача заводера передача (нохчий меттала). 16.30 — Малгобекски района юрта боахама хьалхалаттараштa дола концерт. (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).

12 ноябрь

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Школа, дезал, общественность» яха радиолектори. Саг массайолча оагIора дегIаьара марксистско - ленински кхотам» яха педагогически общества члена Пантелеевай беседа (эрсий меттала). 8.50 — Нохч-ГIалгIай инструментальни ашараш (нохчий меттала). 9.10 — Миллионий ленински университет. Лакхара овсарло йолча къахьегама стимулаш». (гIалгIай меттала). 9.25 — Ашараш. 9.30 — «Новатор» яха радиоклуб (эрсий меттала). 16.00 — «Депутат» яха зарисовка (гIалгIай меттала). 16.15 — «Кагирхой вай доккхал да». яхача циклацара передача. Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхлочун Салимова выступлени (эрсий мет.). 16.30 — Ашараш (эрсий меттала). 16.45 — Юртара вахар (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республика гIолла Грозне воагIо морхаш а йолаш, лоадам йоачан а йолаш малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш хи хилен фегара температура республике гIолла 6 градусага кхоачаш йIайха, Грозне 3—5 градус бIозхал болаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш [illegible] хаш а йолаш йоачан а йолаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш хи хилен фегара температура бийсанна 0 градусагара 5 градусага [illegible] шийла, дийнахьа 3—8 градус йIайха хилен тарлу.

Метеостанци.

Хала хи я Нью-Йоркага кхаьчар. Капиталистически дуьнен «финансови столица» бюджета дефицит 3,3 миллиард долларга кхаьчай. Коммунальни учреждениешкан предприятиешна, транспорта, больницашна, колледжашна, школашна ахча тоьхан. Цу тайпана хьал тIе кхаьчна городской Iедалан [illegible] кIезигаьккха расхоьдан кIезиг хьерт.

Сурта тIа: [illegible] Вашингтоне [illegible] нью-йоркски полицейски демонстраци. ТАСС фотохроника.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора гIон. — 3-39-11; жоьпаллин секретаря — 3-34-38; партийни ваьхаран культуран отделан — 3-61-46; промышленностан отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кехаташан отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорска — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30, корректорской — 2-89-88.

Газет арахула [illegible]

«Грозненски рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 7224